НАРОДНІ КАЗКИ

Часть перша.

Третє виданє.

Накладом Руської Книгарні 848-850 Мейн Ст.,
Вінніпеґ, Ман.

КНИЖКИ ПРО ТЕПЕРІШНУ ВЕЛИКУ СЬВІТОВУ ВІЙНУ

і книжки про війни з часів давнійших

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА КНИЖКА. - Г. Ф. СЕМЕШКО. »В ЧАСИ ВІЙНИ«

(Хронїка з житя засланців на Сибірі в часї сеї страшної вїйни). Книжка видана накладом Української Федерації Соціялїстичної Партії в Америці, містить 96 сторін друку, ілюстрована много малюнками. — Ціна..... **40ц**

Велика Революція на Острові Питкейрн. — Ціна..... **10ц**

Як Болгари здобули собі свободу. — Ціна..... **15ц**

Провидїнє Боже все Чуває. — Інтересне оповіданє з часів Наполеонської війни сто лїт тому назад. — Ціна..... **25ц**

НОВІ КНИЖКИ.

З ТЕРЕНІВ ВЕЛИКИХ ВОЄН

І

РОСИЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

Збірка начерків із житя теперішного війська і житя козаків; кровавих боїв нинїшних днів і днів минувшини.

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ

Причини і початки революції в Росії; арештованя міністрів; як бувший цар Николай Романов зрезигнував і як випускали людий з вязниць. — Не пожалуйте 50 ц., а ми вишлемо вам сю величезну книжку на 160 сторін з много образками.

З РОКІВ ВІЙНИ.

Сатиричні Ілюстрациї з Европейської Війни. — Оповіданя, Відомости і Інформациї про Український Нарід, про старий край і Америку. — 150 образків. — Ціна..... **30ц**

АТЛЯСИ І МАПИ В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ.

Воєнні мапи Европи з королями і з статистикою війська.. **25ц**

Найновійший Атляс, обнимає мапи цїлого сьвіта, гарно оправлений. — Ціна..... **$1.50**

Великий Ілюстрований Атляс, кождому потрібний під нинїшну пору. — Ціна..... **$3.00**

Кишенковий Атляс Цїлого Сьвіта. — Ціна..... **30ц**

Кишенкові мапи всїх стейтів і територій Злучених Держав. — Кождий стейт на окремій картцї. При замовленю треба подати якого стейту мапу вам вислати. — Ціна одної мапи..... **25ц**

НОВІ КНИЖКИ

Як Чоловік Зійшов на Пана. — Інтересне оповіданє В. Будзиновського. — Ціна..... **50ц**

Перли Шумки та Вигадки. — Зложив Л. Лопатинський... **$1.00**

Оповіданя. — О. Стероженко..... **15ц**

Оповіданя. — П. Куліш..... **15ц**

НАРОДНІ КАЗКИ

ЧАСТЬ ПЕРША

— Трете виданє. —

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРНІ
850 Main Street, Winnipeg, Man.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
University of Toronto

https://archive.org/details/narodnikazky00unse

Яйце-райце.

—««o»»—

Колись-то була птиця - жайворонок царем, а царицею миш, і мали своє поле. Посіяли на тім поли пшеницю. Як уродила їм та пшениця — да-

вай вони зерном дїлитись. От одно зерно зайве було. Миш каже: „Нехай менї буде!" А жайворонок каже: „Нехай менї буде!" — Думають вони: Що-ж тут робити? Пішли-б позиватись, так нема старших від них: нема до кого іти позиватись. Потім миш каже: „Ну я лучше перекушу!" Цар

на се дїло згодив ся. Миш тільки що взяла в зуби та у нору і побігла. Тут цар-жайворонок збирає усї птиці, щоб завоювати царицю - миш; а царица скликує всїх звірів, — і зачали воюватись. Як увійшли в лїс, — то що звірі хотять яку птицю розірвати, то вона на дерево. Так били ся цїлий день, а потім в вечер сїли всї відпочивати. Коли царица оглянулась — замітила, що нема на війні комашні. Тогди вона сказала, щоб конечно була на вечер і комашня. Коли се приходить і комашня. Царица і загадала їй, щоб вона в ночи полїзла на дерево і за одну ніч повідкусувала птицям пірє коло крил.

На другий день, тілько що розвиднилось, царица кричить: „А вставайте воюватись!" Птиця що піднїме ся тай упаде на землю — так звір розірве. І царица перемогла царя. А оден орел бачить, що то лихо, — сидить на дереві і не злїтає. Коли тут — іде стрілець і побачив, що він сидить на дереві, — як намірить ся на него; а той орел та просить его: „Не бий мене, голубчику, я тобі в великій пригоді стану!" Стрілець у друге примірив ся; він ще его просить: „Возьми краще мене та вигодуй, то побачиш, в якій я тобі пригоді стану!" Стрілець ще і в трете примірив ся; орел знов его зачав просити: „Ей голубчику — братику, не бий мене, та возьми до себе; я тобі в великій при-

годї стану!" Стрілець поняв єму віри; поліз та зняв єго з дерева тай несе до дому. А він єму каже: „Принеси мене до своєї хати та годуй мене мясом дотї, поки в мене крила не відростуть."

А в того чоловіка було дві корови, а третий бик. Він зараз і зарізав єму одну корову. Він ту корову за рік з'їв тай каже тому чоловікови: „Пусти мене, я полїтаю: побачу, чи вже відросли крила." Той чоловік і пустив єго з хати. Орел лїтав, лїтав тай прилетїв опівдня до то-

го чоловіка, — каже єму: „Ще у мене мала сила, — заріж ще одну ялівку.” Той чоловік послухав єго тай зарізав. Орел з’їв єї за рік. Там знов — як полетїв... полїтав майже цїлий день, — в вечер знов прилїтає тай каже єму: „Заріж ще і бика!” Той чоловік думає, — що тут робити? чи зарізати чи нї? А потім і каже: „Більше пропало — нехай і се пропаде.” Узяв тай зарізав єму бика. Він як з’їв того бика, таки за рік, а потім як полетїв, — то лїтав так високо — аж під хмарою. Коли се прилїтає тай каже єму: „Ну, спасибі тобі, чоловіче; ви годував мене! тепер же сїдай на мене.” Той чоловік питаєть ся: „Що з того буде?” — А він єму каже: „Сїдай!” Сей сїв.

Орел понїс єго аж у хмари, а потім і пустив єго до долу. Той чоловік летить до долу, — коли це орел не дав єму долетїти до землї — і підхопив єго тай каже єму: „Що, як тобі здавало ся?” А він єму каже: „Так, так наче я уже неживий був.” — Тодї орел єму каже: „Отак саме менї було, як ти на мене наміряв ся.” Потім каже: „Сїдай знов.” Тому чоловікови і не хотїлось сїдати на него, но що-ж робити? таки сїв. Орел знов єго понїс, та аж у саму хмару, і звідти як скинув єго з себе, — та підхопив єго, так може як на два сяжнї від землї, тай питає ся єго: „А що, як тобі здавало ся?” Він єму каже: — „Так зовсїм, наче уже кістки мої розсипали ся.” — Тодї орел єму каже: „Так само і менї було, як ти в трете намірив ся.” А потім і каже: „Ну, ще сїдай!” Той сїв. Він як понесе єго до самого облака, та звідтіль пустив єго до долу та підхопив уже коло самої землї, та тодї питає ся єго: „Як тобі здавало ся, як ти летїв на землю?” — Він єму каже: „Так наче мене вже зовсїм не було на сьвітї.” — Тодї орел єму каже: „Отак же само менї було, як ти в трете намірив ся.” А потім і каже: „Ну тепер уже нїхто нїкому не винен: нї ти менї

нї я тобі; а тепер сїдай на мене, та будемо летїти до моєї господи.

Ото летять, тай летять; прилїтають до єго дядька. А він єму каже: „Іди-ж у хату, та як будуть питати ся тебе: чи не бачив нашого небожа? то ти скажи як дасьте яйце - райце, то і на очи приведу." Він приходить у хату; коли се єму кажуть: „Слихом слихати, царевича на очи видати! чи по волї, чи по неволї?" — А він їм каже: „Добрий молодець усе по неволї ходить." Вони єго питають ся: „Чи не чували де за нашого небожа? бо вже трете лїто, як пішов на війну, — та нї чутки, нї звістки." — А він їм каже: „Як дасьте яйце - райце, то я єго на очи приведу." Вони єму кажуть: Краще нам єго нїколи не бачити, нїж віддати тобі яйце-райце. — Тодї він виходить з хати тай каже єму: „Казали так: краще нам єго нїколи не бачити, чим тобі віддати яйце-райце." Орел єму каже: „Летїм далї."

Летять тай летять, тай прилїтають до єго брата, тай тут те-ж саме казав, що у єго дядька; — таки не добув яйця-райця. Прилїтають до єго батька, а орел єму каже: „Іди в хату, та як будуть питатись за мене, то скажеш: Бачив і на очи приведу." Входить він у хату, а вони єму кажуть: „Слихом слихати, царевича на очи видати! чи по волї, чи по неволї ходить!" Вони єго стали питатись: „Чи не бачив нашого сина? бо вже єго немає четверте лїто; десь пійшов на війну, та мабуть убили єго там." — А він їм каже: „Я бачив, але як дасьте яйце-райце, то на очи приведу." Батько орла каже єму: „Нащо-ж воно тобі? краще ми тобі богато гроший дамо." Він каже: „Я не хочу гроший, минї дайте яйце-райце!" — „Піди-ж приводь зараз, і дамо тобі." — Він уводить єго у хату. Тодї єго батьки так зрадїли, а тому дали яйце-райце і ска-

зэли: „Тільки не розбивай нїде на дорозї; а як тодї єго і розібєш.”

Він іде та іде, та так схотїлось пити єму... Коли се знайшов криничку. Тілько що став пити воду, та якось об цямбрину і розбив те яйце-райце. Як юзяв же скот виходити з того яйця, виходить! Гонить він за тим скотом; то що з того боку підже не, то сей з сего боку розійде ся. Кричить сердега: нїчого сам не зробить. Коли се іде до него змія, та і каже єму: „Що ти менї даси, чоловіче, як я тобі сей скот зжену у те яйце?” — А він їй каже: „А що тобі дати?” — Вона єму каже: — „Даси те, що без тебе стало ся дома.” А він каже: — „Дам.” О то вона єму гарненько загнала той скот у яйце, злї пила гарненько і дала єму у руки. Він приходить до дому, а син каже (той що родив ся, як єго дома не було): „Се ви мене, тату, віддали змії? Ну, нїчого тату: якось будем жити!” Батько хоч трохи і зажурився, та що-ж робити? — Того сина звали Іваном. — От він зараз і пішов до змії. Приходить до неї, а вона єму каже: „Зроби менї троє дїл тай підеш до дому; як не зробиш, то я тебе з’їм!” А коло єї хати був великий луг — кільки оком скинеш! Так вона єму каже: „Щоб ти за одну ніч той луг викорчував і щоб там заорав і пшеницї насіяв, потім зібрав єї, в скирти поклав, і щоб таки в ту ніч з тої самої пшеницї менї булку спік; коли я встану, щоб вона на столї лежала.”

Він іде до ставка тай зажурився. А там близько був мурований стовп, і в тім стовпі була єї дочка замурована. Він приходить сюда тай плаче. Во на єго питаєть ся: „Чого ти плачеш?” А він їй каже,: „Як-же менї не плакати, коли змія загадала таке, що я нїколи сего не зроблю, а вона сказала — щоб за одну ніч.” — Вона єго спитала ся: Що-ж там таке?” Він їй і розказав. Вона єму ка-

же: „Се тільки ще цьвіт, а ягід нема!" А потім каже єму: „Як візьмеш мене за жінку, то я тобі все так зроблю, як вона казала." Він каже: „Добре!" — Вона єму каже: „Лягай-же тепер спати, а завтра рано, щоб устав, та понесеш їй паляницю." — Ото пішла до того лугу та як свисне! той луг тріщить, лущить, — на тім місци оре ся, пшениця сіє ся; — до сьвіту спекла булку, дала єму; він принїс до неї у хату і положив на столї.

Змія прокидає ся, — вийшла на двір тай дивить ся на той луг, що тільки сама стерня та скирти стоять. Тодї єму каже: „Ну справив ся! Гляди-же, щоб і друге дїло зробив." Та зараз єму і загадала: „Щоб ти оту гору розкопав, і щоб туди Днїпро ішов, а коло того Днїпра збудуй маґазин, щоб байдаки (малі кораблї) туди приставали, і щоб ти туди пшеницю подавав на байдаки, і як я встану рано, то щоб се усе було готове." — Він знов іде до того стовпа і плаче. Та дївка єго питає ся: „Чо го ти плачеш?" Він знов розказав те все, що єму змія загадала. Так вона єму каже: „Се ще тільки цьвіт, а ягід нема! Лягай спати тут, я се все пороблю." А сама як свисне: так та гора розкопує ся, Днїпро туди іде, коло него маґазини будують ся; тільки прийшла та збудила єго, щоб він пшеницю видав купцям на байдаки з того маґазина. — Змія встає тай дивить ся, що все так зроблено, як вона єму загадала.

Тодї загадує єму трете дїло: „Щоб ти тої ночи уловив золотого заяця і раненько принїс єго менї у хату." Він знов іде до того стовпа тай плаче. Та дївча питає ся єго: „Що загадала?" Він каже: „Загадала піймати золотого заяця." Тодї вона каже: „Осе вже ягоди настигли: тепер хто єго знає, як єго і ловити! А проте ходїм до одної скелї, там може зловимо." Ото прийшли до тої скелї. Вона ка

же єму: „Стань-же ти над норою, ти будеш ловити, а я піду та буду гонити з нори, і гляди-же: що тільки буде виходити з нори, бери єго — то золотий заяць.”

Ото вона пішла та гонить. Коли се вилазить гадюка тай сичить. Він єї і пропустив. Вона виходить з нори тай питає ся єго: „А що, нїчого не вилазило?” А він каже: „Ба нї! — лїзла гадюка, а я бояв ся єї, щоб не вкусила, тай пропустив.” А вона єму каже: „А щоб тебе: ото самий заяць! Ну, гляди-ж, я ще піду; та як буде хто виходити і буде тобі казати, що тут нема золотого заяця, то ти невір, а держи єго.” Полїзла тай гонить. Коли се виходить така стара баба, тай питає ся того парібка: „Чого ти, сину, тут шукаєш?” А він їй каже: „Золотого заяця.” Вона єму каже: „Де тут він узяв ся: тут єго нема!” Сказала се тай пішла від него. Коли се виходить та дївка тай питає ся єго: „А що, нема заяця? і нїщо не виходило?” Він каже: „Ба, нї! виходила баба стара, та питала ся мене, чого я тут шукаю; а я сказав, що золотого заяця; а вона каже: тут єго нема; то я єї пропустив.” — Тогди вона каже: „Чому ти не держав — ото самий заяць! Ну, тепер ти єго більше нїгде не піймаєш, хиба я перекину ся заяцем, а ти мене принесеш їй на стільци, — тілько не віддавай єї в руки, бо як віддаєш, то вона пізнає і розірве тебе і мене.”

Він принїс того заяця, положив єго на стільци, тай каже їй: „Нате-ж вам заяця, а я вже піду від вас.” Вона каже: „Добре — іди.” — От він з тою дївкою давай утїкати. Біжать тай біжать. Коли се вона оглянула ся, що то не заяць був а єї дочка, давай доганяти, щоб їх згубити. Та сама не побігла змія, а післала свого чоловіка. Він біжить за ними; коли вони чують — аж стогне земля. Тогди вона каже: „Осе вже за нами біжить! я

перекинусь пшеницею, а ти дїдом та будеш стерегчи мене; та як буде питатись тебе: чи не бачив па рібка і дївки — чи не ішли сюда? то ти скажеш, що тодї ішли, як ся пшениця сїялась."

Коли се він летить, тай питає ся того дїда: „Чи не бачив тут; не ішли сюди парібок з дївкою?" „А він каже: „Ба, ішли." Той питає ся: „Давно-ж вони ішли?" А дїд відказує: „Тогди, як отся пшениця сїялась." Змій каже: „Сю пшеницю пора гже косити, а їх вчера не стало," тай вернувсь назад. — Змїїна дочка зробилась знов людиною, а той дїд парібком, та давай утїкати. — Прилїтає змій до дому; змія єго питає ся: „А що не догнав? нїкого не стрічав на дорозї?" — А він каже: „Ба нї! зустрічав: дїд стеріг пшеницю, а я єго питавсь, чи не бачив чи не ішов парібок з дївкою? а він каже: ішли тогди, як отся пшениця сїялась; алеж та пшениця така, що пора косити; так я і вернув ся." — Тогди змія єму каже: „Чому ти того дїда і ту пшеницю не розірвав? то саме вони! Біжи вдруге за ними, та щоб доконче розірвав!

Летить змій. Коли ті чують, що знов змій — аж земля реве, — так вона каже: „Ей, летить знову! зроблю ся я монастиром таким дряхлим, що ледве то ледве не розвалить ся, а ти черцем; та як буде він тебе питатись, чи не бачив таких-то," то скажеш: „бачив тодї, як отсей монастир будував ся." — Коли се летить змій тай питає сего черця: „Чи не бачив — не йшли тут парібок і дївка?" — А він каже: „Я бачив тодї, як отсей монастир робили." А змій каже єму: „Їх вчера не стало, а сей монастир років з сто, як будовано." Сказав се тай вернув ся назад. Приходить до дому тай розказує змії: „Бачив одного черця, коло монастиря ходив; але я єго питав ся, то він сказав, що бігли тодї, як отсей монастир будував ся; але тому монастиреви

вже років з сто, а їх вчера не стало.” — Тогди вона єму каже: „Чому ти не розшматав того черця і монастиря не розвалив: то вони самі! Тепер я сама побіжу; ти нї нащо здатний!”

Ото так біжить, так біжить. Коли ті чують, аж земля реве. Тогди вона каже єму: „Ей, тепер ми пропали: уже сама біжить! Ну, я тебе зроблю річкою, а сама зроблю ся рибою - окунем.” Ото прибігає вона тай каже до тої річки: „А що, утекли?” — Перекинулась зараз щупаком тай ну гонитись за тою рибою. Що хоче ухопити, то він повернеть ся своїм пірєм острим до неї, то вона і візьме єго. Гонилась, гонилась, так таки не зловила, та тогди давай воду пити. Стала пити: пила, пила, багацько напилась тай пукла.

Ото тогди та дївка, що була рибою, каже тому парубкови, що був річкою: „Тепер уже не біймо ся! ходїмо до твоєї господи ти підеш у хату, та гляди: усїх поцїлуєш, тілько дядькової дитини не цїлуй, бо як поцїлуєш ту дитину, то ти забудеш за мене; — а я наймусь у сїм селї у когобудь.” Ото він прийшов у хату, з усїма привитав ся та думає собі: „Як-же менї не привитати ся з дядьковою дитиною? та вже они подумають щось погане про мене не.” Поцїлував і дитину дядькову. Як поцїлував, так і забув за ту дївку.

От побув пів року, задумав женити ся. Єму нараяли одну гарну дївку, щоб він єї брав; а він за ту і забув, що єго спасла від змії — змїїну дочку, що була замурована у стовпі; ото за ту і заручив ся він, яку єму нараяли. От перед весїлєм, так у вечері, кличуть на прикрашуванє коровая шишками молодиць. Прикликали і ту дївку, що він з нею утїкав, — хоть єї нїхто і не знав, що вона за дївка. Стали втикати шишки; та дївка злїпила з тїста голуба і голубку і пустила до долу, вони стали живі.

Голубка і зачала говорити до голуба: „А ти забув, як я для тебе луг викорчувала і там пшеницю сіяла, і з тої пшениці паляницю спекла, щоб ти до змії однїс?" А голуб каже: „Забув, забув!" Потім знов вона каже: „А ти забув, як я за тебе гору розкопала і туди Дніпер шистпла, щоб байдаки ходили до маґазина, і щоб пшеницю ти продавав на байдаки?" А він каже: „Забув, забув!" — Потім знов голубка каже: „А ти забув, як ми ходили у двох за золотим заяцем? ти за мене забув?" А голуб каже: „Забув, забув!" Тогди той парібок і згадав за ту дївку, — за сю таки саму, що голуби поробила, — та від тої відкинув ся, яку єму наряли, а з сею сдружився. І тепер живе добре, господарує богато! — І я на весілї у них був, мед-вино пив, по бороді текло, а в ротї не було. і там дали менї соломяний цїпок, — я на той цїпочок як і спер ся, то цїпок переломився, а я аж тутки опинився.

Казка про красуню і лиху бабу.

У гаях стояла хатка. Там жив чоловік і жінка, та в них не було дітий. От вони пішли на богомілля просити Бога, щоб дав їм Бог дитя. Так Бог і дав їм дочку. Ото вона і росте. А царевич у той час приїхав на лови, та й посилає свого парубка: „Пій ди, будь ласкав, у ту хату попроси води."

Прийшов той парубок води просити, аж тут та дитина плаче, а жемчуг так і сипле ся з очий. Мати забавила: засьміє ся — так уцякі квітки цвіи туть. Той парубок вийшов тай каже: „Оттам, царевичу, я бачив дитину! як плаче — жемчуг сипле ся, а як сьміє ся — так усякі квітки цвитуть."

Той царевич пішов у хату, та нарошно і дражнить тую дитину, щоб плакала. Плаче, а жемчуг так і сипле ся. Він і просить матери, щоб забавила. Як-же засьміє ся так бачить царевич, що всякі квітки цвитуть.

Ото та дівчина росте, а царевич усе заїжджає, як на лови приїде. От вона і виросла. Царевич і каже: „Віддай за мене, діду, дочку." А вона вже вишивала рушники орлами.

А дід каже: „Деж таки тобі, сину, та мужичку брати!"

Тогди царевич як узяв той рушник, що вона вишила, та повіз до батька, так цар аж руками сплеснув! Чи нічого-ж? „Женись," каже, „синку, женись!"

От він і оженився. Та везе єї до дому, а з ним була баба, а в баби дочка. От їдучи царевич устав щось-то там устрелити, а баба познимала з неї все, повиколювала їй очи, та й упхнула єї в яму, а дочку свою в єї одежу прибрала. Так царевич і повіз замість теї бабину дочку, — не пізнав.

Біля тої ямки та нехворощі богато росло; так якийсь дїд прийшов нехворощі рвати. Дивить ся — дївка сидить у ямці, а перед нею оттака купа жемчугу, що вона сидячи наплакала; а очий нема.

„Візьми," каже, „мене дїдусю, і отсе нами стечко забери."

От дїд єї взяв і намистечко забрав тай привів до дому. У дїда дїтий не бюло нїяких. Вона, та дївчина каже: „Забери, дїдусю отсе намистечко в торбину, понеси у город та продай; та як зострїне тебе баба якась, то ти їй не продай, а скажи: „Віддай те, що в тебе є."

От він поніс і стрів ту бабу.

Баба каже: "Продай намисто."

"Куши."

"А що за него?"

„Дай те, що в тебе є."

Вона єму дала одно око.

Тодї та дївка почала вишивати одним оком рушник.

І знов дїд поніс намисто.

Баба знов: „Продай намисто, дїду!"

„Куши."

„Що за него?"

"Дай те, що в тебе є."

Вона і друге око віддала.

Дївка тодї ще і краще почала вишивати.

Дїд і каже: „От у царя обід."

А дївка єму: „Іди, дїдусю, на обід, та візьми глечичок та і менї попроси юшки."

Та почепила рушник свого шитя дїду на шию.

Аж побачив царевич у дїда на шиї рушник: „Відки ти, дїду?”

„Я там, царевичу, з хутора; та в мене там і дївчина проживає, так дай, будь ласкав, і їй чого небудь у сей глечинок.”

„А рушник, дїду, де ти взяв?”

„Та се я в ямцї дївку найшов, так осе вона і вишиває.”

А царевич вже пізнавав по вишиваню. Тогди сказав зараз віз запрягти; поїхав та пізнав її: „Се-ж вона, се-ж вона!” А тую бабину дочку випровадив свиний напувати.

Осе-ж і вся. Живуть і хлїб жують, і постолом добро возять.

Соловій розбійник і слїпий царевич.

Десь недесь, у якійсь то землї, був собі цар, і мав він собі жінку царицю, і прижили вони собі сина, як сокола. І не так хутко дїє ся, як швидко в казцї каже ся, дійшов він собі розуму совершеного. І був у царя первий совітник, і він з царем покумав ся. А був в первого совітника також син совершенного ума. І вїхали вони в чисте поле в двох на погуляне, а в них увесь припас: шабля при них, і рушниця при них. Почали вони собі пустувати і треба їм посердитись між собою, і той царенко тому первого совітника синови з пустоти від тяв руку по плече.

І приходить первий совітник до царя: „Ваше царське величество, менї шкода зроблена.”

„Яка тобі шкода?”

„Так і так,” каже: „ваш син моєму синови руку відрубав.”

Цар дуже на свого сина розсердив ся і велїв его в темну темницю засадити і не велїв єму їсти і пити дати. І сидить він може яких днїв пять, шість, не пивши, неївши. А мати его почула се, та, щоб нїхто не знав, послала єму їсти служебкою. А сама з своєї туги пішла до саду проходжуватись. Ну, ідуть вони поуз темницю і гомонять у

двох із служебкою. Почув він єї голос та й каже: „Ой моя матїнко! будьте милосерні, візьміть в батька ключі та й випустїть мене з темної темницї."

От мати взяла в ночи ключі та й пішла випускати. „Ну, що-ж, мій сину любий, за те, що я тебе випустила, і менї на сьвітї не бути."

„Не бій ся, моя мати рідна, сїдай на коня зі мною; де я буду, там і ти."

Так поїхали вони на иншу землю, на тридесяте царство, в иншe государство. Доїжджають вони до зеленого здоровенного гаю верстов за пять. А в тім гаю жив Соловій, великий розбійник, сильний, могучий богатир. І убивав він своїм свистом за пять верстов. Як свиснув, то кінь царевича і впав на передні ноги. От сей царевич схопився. „Що ти," каже, „коню мій, спотикаєш ся,"

„Пане мій милий, пане мій любий! як менї не спотикати ся, що я несу такого сильного, могучого богатиря, а ще і другуй свиснув?"

Уїзджає він у ту дуброву та й шукає собі мі-

сця такого, щоб спочати. От і бачить, що три дуби в купі стоять. Мати каже: „Відпочиньмо у тих дубів."

Приїзджають вони до тих трох дубів, аж по середині колодязь, а там вода аж ворона. Срібне та золоте цямринє. На версї дубів Соловійне гніздо.

Царевич і каже: „Так се ти, Соловію, великий розбійнику, зачав зі мною грати ся?" та як ударить єго з оружи, так він і впав на цямрину. Тог дн взяв за лучок. „Чи не вбю я," каже, „птиці якої?' і пішов по пущі.

Лежить на цямринї той Соловій розбійник, а мати пожалувала єго тай зачала воду брати, зачала поливати єго, поки він і ожив.

І сказав їй Соловій: „Ой душе ти моя любая! як ти мене пожалувала та й від смерти оборони ла! Я тебе не забуду. Дасть Бог, ми зійдемось до куни.'

Вернув царевич та дивить ся: „Де-ж, каже, „мати моя, Соловій розбійник?"

„Що-ж," каже, „сину любий? поливала я єго водою, а він знявсь тай полетїв."

Спочали вони з матїрю, осїдлали коня і поїхали собі. І знов поїхали на іншу землю, на тридесяте царство, в інше госюдарство. І там в тім царстві цар умер. В'їздять вони в город, в'їздять у суд, аж у судї сумують, що: „в нас царя нема, нїкому охороняти нашого царства."

Він каже. „Я," каже „буду в вас царем і охоронителем вашого царства."

От вони дали єму будинок, — він собі живе — не так то хутко діє ся, як у казцї каже ся — рік або два. І сїдлає він собі коня тай їде по всему цар ству, з якого краю якая земля на єго царство встає. Може він там який день або другий їздив та вже з такими королями та царями зазнав ся.

От Соловій, великий розбійник, навідав ся до єго матери і радять в двох, як би єго з сьвіта згуби ти. А мати каже: „Соловію! він такий в мене сильний і могучий богатир, що нам єго ніяк не можна з сьвіта згубити."

А Соловій, великий розбійник, каже: Можна! Як прийде він до дому, так ти занедужай. Стане він тебе питати: „Чого ви, мамо, занедужали!" — „Щож, сину? десь недесь, в іншім царстві є баба Яга, що держить вишні - черешні, і колиб ти менї тих вишень дістав, так я би попоїла тай здорова була."

І прийздить єї син додому, а вона недужою зробила ся. „Що ви мамо? чим занепали?"

„Оттим і тим, сину. Десь недесь, в іншім царстві є Баба Яга, що держить вишні-черешні; і колиб ти менї тих вишень дістав, так я-б попоїла, тай одужала."

Він сїв на коня і поїхав. Як поїхав він на іншую землю, на тридесяте царство, у інше государство, аж стоїть город, так обнесений як жаром. В'їзджає він до тої баби в двір, коли стоїть стовб, а до стовба кінь привязаний і жар їсть. Він устав з свого коня, дивить ся, аж три кільця: одно мідне, друге срібне, трете золоте. Він стоїть тай думає: При вяжу я за мідне, скажуть, „що який небудь пустяк;" привяжу до срібного — скажуть: „Та се що небудь тутешнє." Ні лучше привяжу до золотого; нехай знають, що „приїхав несвій брат, руский царевич."

Приходить він до будинку, аж виходять три дочки тої баби на рундук: „А, здоров, здоров, руский царевичу, сильний могучий богатирю! Що тебе сюди занесло? чи човно, чи весло?"

„Ні," каже, „мене нїщо не занесло; я сам, добрий молодець, заїхав."

„Який ти," кажуть „дружбо хороший, та убє тебе наша мати!'

Він і питає їх: „Деж ваша мати?

„У саду.

І беруть єго за обі руки, ведуть єго у будинок і цїлують в уста. Зараз посадили єго за стіл, дали єму попоїсти, добре нагодували єго і напоїли тай кажуть! „Ну, ідиж тепер, наш любий гостю, у сад до матери.'

Провели єго до матери, а самі повертали ся, не дались у очи матери. От він і приходить: „Здорова, Бабо Яга, костяна нога! Що ти робиш?"

„Здоров," каже, „рускій царевичу, сильний, могучий богатирю! Що тебе сюди занесло, чи човно, чи весло?"

„Нї," каже, „мене нїщо не занесло; я сам, добрий молодець, заїхав."

„Що-ж?" каже, „чи будем битп ся, чи будем мирити ся!"

„Нї," каже,, „бабусю, не того я заїхав, щоб мирити ся!"

Вона зараз крикнула на своїх служебок: „Підносїте залїзного бобу решето!"

Піднесли єї, вона й впїла то решето.

„Тепер-же, рускій царевичу, сильний, могучий богатирю, коли так, то давай битп ся!"

От, як ухопить Баба Яга руского царевича та в мідний тік, так по колїна і втисла. Він бабу як згріб, як ударить, так вона так під руки і вбігла в тік. Ну, вона тогди давай просити руского царевича: „Сину мій любезний, рускій царевичу! положи змилуванє таке, не дай менї пропасти!"

От він узяв єї, витяг. „Ну," каже, „вража бабо, я думав тебе тут і вбити, та живи ще на сьвітї."

От баба бере єго за обі руки, цїлує єго в уста і приводить до дочок: „Дочки мої любі! якийсь то приятель до нас наїхав."

І гуляли вони собі день як золото, другий як срібло, третий як мідь, хоч і до дому їдь. І нарвала єму вишень-черешень, ягід хустку цілу, — отто матери на гостинець. Він подякував бабі і дочкам тай їде собі з Богом.

А Соловій, великий розбійник, живе з матірю. Він, може, неділь зо дві проїздив, а Соловій прилетів тай жив з матірю. І думав він: „Єго там баба вбє.” Подивив ся в прозорну трубу, аж він їде відтіля. „Ой душе моя люба!” каже, „син їде й ягід везе. Тепер менї не жити з тобою!”

Приїзджає він до матери тай кланяє ся матери гостинцем. От вона, як наїла ся тих ягід, так то була хороша, а то ще краща стала.

Відпочив він там день або другий, велів сїдлати коня і поїхав знов по границї. Прилїтає Соловій, великий розбійник, до єго матери знову тай радять ся: як би єго з сьвіта згубити, щоб на єго місци зробитись царем? От і каже Соловій: „Десь недесь є на чистім полї, на роздолї керниця води, а коло тої керницї лежить змій, і тілько оден одним колодязь в сїм царстві. Так забажай тої води, щоб достав. Як не вбє єго той змій, так нїде в сьвітї вже не вбють єго.”

От він вернувсь до дому, а вона і нездужає.

„Що ви, мамо? чим занедужали?”

„От тим і тим, сину. Десь-недесь є на чистім полї, на роздолї колодязь води, і тілько оден колодязь у всїм царстві. Коли-б ти менї привіз тої води, так я напилась би тай здорова була.”

„Добре, каже, мамо.”

Осїдлали єму коня, він і поїхав. І так поїхав на іншу землю, на тридесяте царство, у інше госу дарство; коли-ж іде напротив него громада велика людий до тої керницї. Отто зі всего сьвіта збирають ся тай везуть змієви дванайцять людий з'їсти. А попереду їде карита; цар свою дочку везе.

Одинайцять душ таких, мужицького рода, а дванайцяту царівну везуть. От він порівняв з нпми. Грають музики; де-яке плаче, де-яке скаче. Ті пла чуть, що їх везуть їсти, — як у нас рекрути — а другі скачуть. От той цар та цариця побачили єго; зараз оболону відчинили і зачали здрастувати ся. „Здрастуй, здрастуй, руский царевичу! куди Бог несе? куди путь-доріженьку держиш?"

„А вас, куди Бог несе?"

„А ми веземо дванайцять душ на з'їдень, щоб води набрати."

От каже царевич: „Постійте-ж, я піду до змія, а ви підождіть."

Цар і велів зупинити ся всему товариству-гро маді серед шляху.

Приїздить той царевич, аж такий степ, роздол! І стоїть там керниця, а біля неї лежить змій. Він як узяв з нпм бити ся, як узяв бити ся, — побив єго. От оддпхав там трохи, набрав води та і по їхав собі. Приїзджає до тої громади: „Ідіть," каже, „до води, набпрайте: тепер нема нїчого; побив змія."

Громада подякувала єму; а царівна бере єго за обі руки, цїлує єго в уста, сажає в карету. От приїзджають до дому і гулять вони неділю чи дру гу. А вони єму: „Не їдь вже ти, руский царевичу, до матери." А царівна каже: „Не їдь, буду тобі жінкою, а ти менї чоловіком."

А він хоче такп до своєї матери доїхати і води повезти. І попращали ся вони, а на пращанє дала єму царівна срібний перстень.

От Соловій, великий розбійник, дивить ся в прозорну трубу тай говорить: „Їде!... Ну, тепер ти не моя, а я не твій!"

Приїздить він, води привозить: „Нате, матїнко!"

Так вона то хороша була, ато ще краща стала.

От він з нею пожив неділь зо дві, чи зо три, та знов поїхав по границі. А Соловій, великий розбійник, прилітає: „Тепер не будемо вже ми жити у купі, бо єго нїхто не подужає. Коли хочеш, каже, так от ще спробуємо єго конатами вмотати."

От вертає ся царевич до дому, а вона знов занедужала.

„Що се ви, матїнко, так часто болїєте?"

„Я се, сину мій любий, так часто болїю від того, що боюсь, як ти поїдеш по чужих землях. Колиб менї узнати, що ти за сильний, могучий богатир."

„Як-же ти мене, матїнко, взнаєш?"

„Дай, мій сину любий, я тебе обмотаю тими конатами."

Він й пристав. Звелїла вона слугам принести конати тай обмотати єго. Обмотали єго від шиї до самих ніг конатом. А він здвигнув ся, так на малесенькі шматочки конат і попадав.

„Ну, добре, сину мій любий! Дай же ще дротом обмотаю."

Він положивсь на Бога одного, піддав ся: „Що хочеш, матїнко, то і роби."

От вона зараз обмотала. Здвигнувсь, тай шкуру опустив коло себе до самих ніг.

„Отепер," каже, „мамо, я знаю ваше вбранє."

Виходить Соловій, великий розбійник, до него з мечем, а він каже: „Соловію, великий розбійнику! сїчи мене та рубай на дрібні шматки, та вложи мене в торбину, навяжи єї коневи тай вижени в гай."

Він єго зсїк, зрубав на шматки, поскладав у тороки тай вигнав. Той кінь пішов собі в гай тай ходить на волї. Коли де нї взялась Баба Яга, костя на нога; зараз пригнала коня до керниці; узяла

торбинку, виспала кість тую, набрала води сцїлю щої, попорскала, — так лежить зовсїм так як чоловік, тілько неживий. Набрала вона живущої води, дала єму в рот — він і ожив тай каже: „Осе, бабусю як то я довго спав."

Так отже превражий Соловій! усе кидав, усе кидав у тороки, та тілько очий не вкинув, очий не ма — слїпий.

От і привела єго Баба Яга до великої річки, як от у Кременчузї, або там, де тепер суди проходять, тай посадила єго на березї. А тут очерет сто їть. От він зломив собі очеретинку тай зробив дудочку, і як заграє у ту дудочку, так луна й іде по всїй річцї.

Коли-ж їде купець з дорогим товаром судном, почув, що він так гарно вигравае і велїв робітнику сїсти на дуба та подивити ся, що воно є. Приїздить робітник до него: „Здрастуй."

„Здрастуй!"

Хто ти такий є?"

„Я," каже, „такий і такий калїка."

„Просить," говорить, „наш купець, щоб ти до нас на судину ішов."

„Добре, візьміть."

От вони єго взяли; а він — сказано сильний, могучий богатир — як устає, так така филя і встає. От вони і раді єму. А він і питає. „А куди ви, приставляти-мете товар?"

„До царя Дзензея приставляти-мемо товар."

У того самого царя Дзензея дочка за него заручена, як по воду їздив. Тепер, може, рік уже чи і більше, як він блукав. Так вона на него надїю не кладе: думає, що єга на сьвітї нема. І зробила обхід хороший — панахиди звести по ньому. От і приїзджає купець ік тому городу. Ідуть християни на обід до царівни тай говорять між собою. От він

просить тих людий: „Візьміть і мене з собою; я хоч ложку страви візьму на обіді.”

Так вони єго взяли, привели і посадили поміж людьми. Хлїба доволї, страви доволї, горілки то-ж. От після того посилає царівна одну служебку з горілкою, а друга по гривнї гроший дає. От дійшло до него! дають єму чарку горілки. Він випив тай узяв перстень заручиновий та в чарку, та питає: „чи ти служебка?”

„Служебка.”

„На-ж отсю чарку та неси до царівни, та не дивп ся. Бач, як у мене очи повилазили? так і тобі повилазять, тілько подивиш ся.”

От принесла вона царівнї чарку; та зиркнула та так об полп і вдарила ся. Зараз велїла єго служебкам узяти і вести у будинок. Увели єго в будинок, а царівна брала єго за обі рукп, сажала і цїлувала в уста. Батько і мати возрадовали ся, що він прийшов, хоть калїка; бо він сильний, могучий богатир, охоронитель. Ну тепер уже зробили собі заручпни і весїля відгуляли, дарма, що він калїка. Живуть і хлїб жують, постолом добро возять і дїти мішком носять. Поїхали в лїс, впрубали на ківш і відтяли на корець, от і казцї конець.

Кирило Кожемяка.

—««o»»—

Колись був у Київі якийсь князь. лицар, і був коло Київа змій, а кождого року посилали єму дань, давали або молодого парубка або дівчину. О то прийшла черга вже і до дочки самого князя. Нїчого робити, коли давали горожани, треба й єму давати. Післав князь свою дочку в дань змієви. А дочка така хороша, що й сказати не можна. То змій її і полюбив. От вона до него прилестилась тай питає ся раз єго: „Чи є" каже, „на сьвітї такий чоловік, щоб тебе подужав?"

„Є," каже, „такий у Київі над Днїпром. Як за топить хату, то дим аж під небесами стелить ся; а як вийде на Днїпр мочити кожі (бо він кожемяка), то не одну несе, а дванайцять разом, і як набрякнуть вони водою в Днїпрі, то я візьму тай учеплюсь за них, чи витягне то він їх? А єму і байдуже: як поцупить, то і мене з ними трохи не витягне. От того чоловіка тілько менї і страшно."

Княжна і взяла собі те на думку, і думає: Як би їй вісточку до дому подати і на волю до отця дістатись? А при нїй не було нї душі, — тілько оден голубок. Вона згодувала єго за щасливої години, ще як у Київі була. Думала, а далї й написала до панотця: „От так і так", каже: „у вас," каже, „панотче, є у Київі чоловік на імя Кирило, на прізвище Кожемяка. Благайте ви єго через старих

людий, чи не захоче він із змієм бити ся, чи не визволить мене бідну з неволі. Благайте єго, панотченьку, й словами, й подарками, щоб не обидивсь він за яке незвичайне слово. Я за него і за вас бу ду до віку Богу молити ся."

Написала так, привязала під крильцем голубови тай пустила в вікно. Голубок звив ся під небо тай прилетїв до дому на подвірє до князя. А дїти саме бігали по подвірю тай побачили голубка. „Татусю!" кажуть, „чи бачиш — голубок від сестрицї прилетїв."

Князь перше зрадїв, а далї подумав-подумав тай засумував: „Се-ж уже проклятий Ірод згубив, видно, мою дитину!"

А далї приманив до себе голубка; глядь, аж під крильцем карточка. Він за карточку. Читає, аж дочка пише: так і так. Ото зараз призвав до себе всю старшину: „Чи є такий чоловік, що прозиває ся Кирилом Кожемякою?"

„Є, князю. Живе над Днїпром."

„Якже-б до него приступити, щоб не обидив ся та послухав?"

Ото сяк так порадили ся тай післали до него самих старих людий. Приходять вони до єго хати, відчинили помалу двері зі страхом, тай злякали ся. Дивлять ся, аж сидить сам Кожемяка долї, до них спиною, і мне руками дванадцять кож; тілько видно, як колибає от такою білою бородою! От оден з тих післанців — „кахи!"

Кожемяка жахнув ся, а дванайцять кож тілько трісь, трісь! Обернув ся до них а вони єму в пояс. „Оттак і прислав до тебе князь із просьбою."

А він і не дивить ся, і не слухає; розсердив ся, що через них та дванайцять кож пірвав.

Вони знов давай єго просити, давай єго благати. Стали на колїна. Шкода! Просили, просили тай пішли, понурили голову.

Що тут робити меш? Сумує князь, сумує і вся старшина.

„Чи не післати нам єще молодших?"

Післали молодших — нїчого не вдїють і тії. Мовчить та сопе, наче не єму й кажуть. Так розібрало єго за тії кожі.

Далї схаменув ся князь і післав до него малих дїтий. Тії як прийшли, як почали просити, як стали навколїшки та як заплакали, то й сам Кожемяка не витерпів, заплакав тай каже: „Ну, се-ж уже для вас я роблю."

Пішов до князя. „Давайте-ж," каже, „менї дванайцять бочок смоли і дванайцять возів конопель."

Обмотав ся коноплями, обсмолив ся смолою добре, взяв булаву таку, що може в нїй пудів десять, тай пішов до змія.

А змій єму й каже: „А що, Кирило? прийшов бити ся, чи мирити ся?"

„Де вже мирити ся? бити ся з тобою, з іродом проклятим!"

От і почали вони бити ся — аж земля гуде. Що розбіжить ся змій та вхопить зубами Кирила, то так кусок смоли і вирве; що розбіжить ся та вхопить, то так жмуток конопель і вирве. А він єго здоровенною булавою як улупить, то так і вжене в землю. А змій як огонь горить, — так єму жарко; і поки збігає до Днїпра, щоб напитись, та скочить у воду, щоб прохолодити ся трохи, то Кожемяка вже й обмотавсь коноплями і смолою осмолившсь. Отто вискакує з води проклятий ірод, і що розжене ся проти Кожемяка, то він єго булавою тілько луп! що розжене ся, то він знай єго булавою луп та луп! аж луна йде. Бились, бились, — аж курить, аж іскри скачуть. Розігрів Кирило змія ще лучше, як коваль леміш у огнищи: аж пирхає, аж захлипає ся проклятий, а під ним земля тілько стогне.

А тут у дзвони дзвонять, молебні правлять, а по горах народ стоїть як неживий, зцїпивши руки; жде, що то буде! Колиж зміюка бубух! аж земля затрясла ся. Народ, стоячи на горах, так і сплеснув руками: „Слава тобі Господи!"

От Кирило, побивши змія, визволив князівну і віддав князю, зробив соху з триста пудів, при пряг змія до неї та робив ним. Князь уже не знав як єму й дякувати, чим єго й нагородити. Та вже з того то часу і почало зватись те урочище, де він жив, Кожемяками.

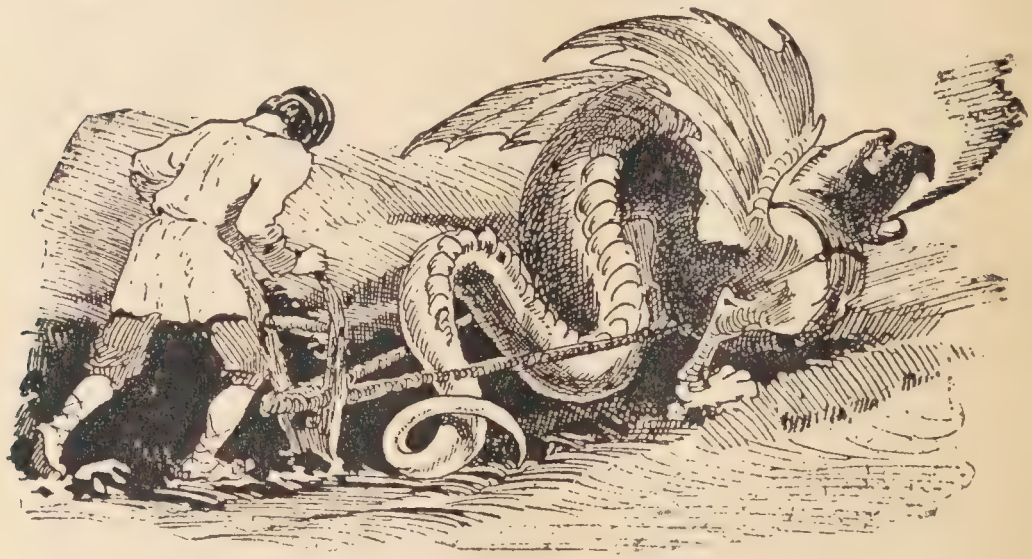

Отже Кирило потім зробив трохи й нерозумно; як змій постарів ся, взяв єго, спалив тай пустив по вітру попіл з него; та з того попелу завелась вся тая погань — комарі, мухи. А як би він був узяв та закопав той попіл у землю, то нїчого се го не було би на сьвітї.

Царівна-жабка.

Десь, недесь, в якімсь царстві, в якімсь госпо дарстві колись то давно, не за нашої памяти, мабить ще й дїдів, і батьків наших не було на сьвітї, жив собі цар та цариця; а в них — три сини, як со коли. От, дійшли вже ті сини до зросту, — такі парубки стали, що нї здумати, нї згадати, хиба в каз цї сказати! Дійшли до лїт, — час їм женити ся.— Цар порадивсь гарненько з царицею, прикликав синів отих і каже до них: „Сини мої, соколи мої! дійшли ви до лїт, — час уже вам подружя шукати.” — „Час, кажуть, таточку час.” — „Забирайте-ж, каже, дїти, сагайдаки (в сагайдаках ховають стріли) срібні, накладайте стрілочки мідяні і пускайтесь у чужі землї далекі: хто до кого попаде в двір, там тому й молоду брати.”

От вони вийшли на двір, понатягали сагайдаки тай давай стріляти. — Найстарший стрільнув — загула стріла пошід небесами тай упала у іншому царстві, у царя в садочку. Царівна на той час по саду прохожувалась, підняла стрілу, любує. Прийшла до батька й хвалить ся: „Яку я, татусю, гарну стрілку знайшла!” — „Не віддавай же, каже цар, єї нїкому, тілько віддаси тому, хто те бе дружиною візьме,” — Коли так через який час приїздить найстарший царевич, просить у неї стрілку. „Не дам я, каже, сеї стрілки нїкому — тілько віддам тому, хто мене дружиною візьме.” —

„Я, каже, царевич, тебе візьму." Погодились. Поїхав він.

Середущий царенко стрільнув — полинула стріла нижче хмари, вище лїсу тай упала в князівський двір. Князівна на той час на ґанку сидїла, побачила, підняла стрілку і понесла до батька: „Яку я, татуню, гарну стрілку знайшла!" — „Не віддавай же єї, каже князь, нїкому, — тілько хиба віддаси тому, хто тебе дружиною візьме." — От приїздить і другий царевич. середущий, просить стрілку. Вона відказала так як і та. І сей каже: „Я тебе візьму." Погодились; поїхав.

Приходить ся наймолодшому стріляти. Іван царевич, — єго звали Іваном-царевичом, як стріль не — загула стріла нї вписоко, нї близько — вище хат, — тай упала нї далеко, нї близько — коло се ла в болотї. На кушинї сидїла жаба і взяла ту стрілу. Приходить Іван-царевич, просить: „Верни мою стрілку!" — „Не дам я, каже жаба, сеї стрілки нїкому — тільки віддам тому, хто мене дружиною візьме." — Іван-царевич подумав: „як таки єму зелену жабу за дружину брати!" Постояв над болотом, пожурив ся, пішов до дому плачучи.

От, уже їм час до батька йти, казати, хто яку собі молоду знайшов. Ті-ж два, найстарший і середущий, — такі раді, що не можна й сказати, а Іван-царенко іде тай плаче. Батько питає їх: „Ну, розповідайте-ж менї, сини-орли мої, яких ви менї невісток познаходили?" — От старший каже. „Я татку, знайшов царівну;" а підстарший: „Я — князівну;" а Іван царевич стоїть тай слова не вимовить: так плаче, так плаче!... Батько єго питає: „А ти чого, Іване, плачеш?" — „Якже, каже, менї не плакати, коли у братів жінки звичайно, а менї доведе ся з болота зелену жабу брати; чи вона менї рівня?" — „Бери! каже цар, нїчого робити; така вже десь-то доля твоя!" — От і подружили ся

царевичі; найстарший взяв царівну, середущий князівну, а Іван-царевич зелену жабу з болота. — От вони одружили ся тай живуть собі. Аж якось цар забажав дізнатись, яка з невісток уміє краще ткати. — Зробив загад: „Щоб на завтра на ранок наткали і принесли показати: яка з них краща ткаля?" — Іван - царевич іде до дому; вона вилізла на зустріч питає: „Іване-царевичу, чого ти плачеш?" — „Та як же менї не плакати, коли так і так: загадав наш батько, щоб на завтра, на ранок, кожда невістка єму виткала." — „Не плач! усе гаразд буде: лягай та спи!" — Він лїг, заснув. Вона взяла кожушок з себе скинула, вийшла на двір, гукнула, свиснула — тут де не взялись дівчата слуговниці, виткали тканину гарно, орлів понаши вали, віддали їй. Вона взяла, поклала біля Івана-

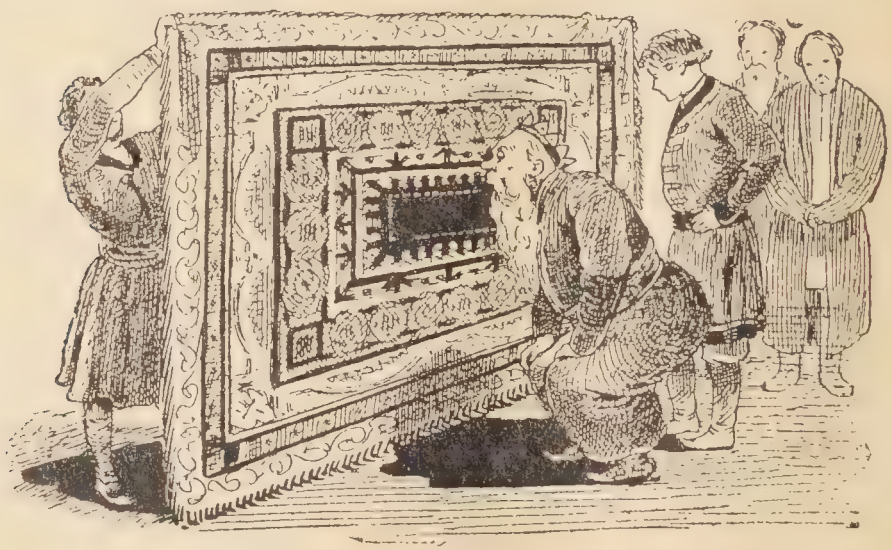

царевича, знову кожушок надїла — і стала такою жабою, як була. Прокидає ся Іван-царевич, — аж така тканя, що він ще й не бачив такої зроду! Він зрадїв, поніс до царя. Батько єму дуже дякує. А тканини других невісток — так собі аби які — цар повіддавав кухарці, а жабину у себе на образи понавішував.

Цар знову дав загад невісткам, щоб кожда сорочку пошила. Іде Іван-царевич у двір тай пла че. Вона, жаба, вилїзла на зустріч єму тай питає: „Чого ти плачеш Іване-царевичу?" — „Та як жеж менї не плакати, колп батько загадав сорочки шити, а ти не вмієш!" — „Не плач, каже жаба, та лягай спати, якось то воно буде!" Він лїг і з тої жур бп заснув. Вона взяла полотно, порізала на дрібненькі шматочки тай викинула за вікно; сама вий шла на двір, гукнула, свиснула, — увійшла в хату і лягла спати. Досьвіта їй принесли сорочку як з воску злиту. Вона розбудила Івана-царевича, да ла; той поніс. Так батько єму такий радий: „Отсе, каже сорочка, хоч на Великдень, то не сором!"

От батько знов загадав невісткам напекти греча ників і принести єму; яка краще пече? Іван-царевич іде до дому та знову плаче. Жаба вилїзла проти него, квакає: „Іване-царевичу, чого ти плачеш?" — „Якжеж менї не плакати, коли загадав батько гречаники пекти, а ти не вмієш!..." „Не плач, якось то буде! лягай спати!" Він лїг, заснув А ті, другі невістки, пішли під вікно, дивлять ся, як вона буде робити. От вона взяла ріденько вчини ла, ріденько підбила, ріденько й замісила; потому полїзла на піч, пробила дірку, вилила туди: гречаники так і розлились по печи. Ті другі невістки швидше до дому, тану-ж і собі так робити. Напекли таких гречаників, що хиба тільки собакам повикидати. А вона, як ті пішли, кожушок з себе зня ла, вийшла на двір, гукнула, свиснула, — тут де не взялись дівчата-слуговицї. Вона їм загадала, щоб до сьвіта були гречаники! Ті незабаром принесли їй гречаники — як сонце, такі гарні! Вона взяла, поклала біля Івана-царевича, а сама кожушок на себе і знов стала такою зеленою жабою, як і була. — Іван-царевич прокидає ся, бачить — біля него гречаники, як перелиті; він зрадів, поніс

до царя. Батько єму дуже вдячен. Других невісток гречаники собакам повіддавав, а єї звелїв подати до страви.

От знов загадав цар своїм синам, щоб у такий і в такий день були у него з жінками на бенькет. Старші брати радіють, а Іван-царевич іде до дому, понуривши голову, плачучи. Жаба вилїзла на зустріч питає. „Іване-царевичу, чого ти плачеш?" — „Якже-ж, каже, не плакати, коли батько загадав нам з жінками на бенькет прийхати... Якже я тебе повезу?" — „Не плач, каже, лягай та спи, якось поїдемо!" — Він лїг, заснув. От діждали того дня, що бенькет. — Іван-царевич знов зажурив ся. „Не журп ся, каже, Іване-царевичу, їдь попереду сам! А як стане дощик накрапати, то знай, що твоя жінка дощовою росою вмиває ся; а як блискавка заблисне,— то твоя жінка в дороге убранє вбпрає ся; а як грім загремить — то вже їде." Іван-царевич убрав ся, сїв і поїхав.

Приїздить, аж старші брати з своїми жінками вже там, самі повбирані гарно, а жінки в золоті, у атласї, в оксамитї, у коралях дуже дорогих... Брати стали з него глузувати: „Що-ж ти, брате, сам прийхав? ти-б єї хочень у хустку завязав та привіз." — „Не съмійтесь, каже, потому прийде." — Коли се став дощик накрапати; Іван-царевич каже: „Се моя жіночка люба дощовою росою умиває ся!" — Брати съміють ся з того: „Чи ти, кажуть, здурів, що таке плетеш?" — Коли се блискавиця блиснула; Іван-царевич і каже: „Се моя жіночка милисенька в дороге убранє вбпрає ся!" Брати тільки плечима стиснули: був брат такий, як слїд, а то й здурів. Коли се як зашумить, як загрімотить грім, палата царська затрясла ся; а царевич і каже: „Осе-ж вже моя голубонька білесенька їде!" Коли так, прийхала під рундук карпта шестерома

кіньми як змії! Вийшла вона з карити. Аж поторо піли всї — така гарна!

От посїдали обідати; і цар, і царица, і обидва старші брати і не надивлять ся на неї, сказано така гарна, що й не можна! Обідають. От вона отсе шматочок у рот, шматочок у рукав, — ложку в рот, ложку в рукав, — шматочок в рот, а другий в рукав.

Ото пообідали; вийшли на двір. Стали музики грати — батько став просити у танець. Ті невістки не хочуть. „Нехай вона танцює!" кажуть. От вона як пішла з Іваном-царевичом у танець, як зачала танцювати — то й до землї не черкне ся — легко та гарно! А се: махнула правим рукавцев, що шматочки кидала — став сад, а в саду стовп і по тому стовпу кіт ходить: до гори йде — пісні співає о до низу йде — казки каже. Танцювала — танцювала, — далї махнула й лївим рукавцем — у тім саду стала річка, а на річцї лебеді плавають. Усї так дивують ся тим дивам як малі дїти. От потанцювала вона, сїла спочивати: а се й другі невістки пішли в танець. Танцюють, та як махнули правим рукавцем — кістки полетїли та просто цареви в лоб; махнули лївим — цареви очи позабрискували. Цар на них. „Годї, годї, ви менї очи повибиваєте." Вони й перестали. Посїдали на приспі усї; музики грають, а челядь, двораки царські все танцюють. — А Іван-царевич дивить ся на жінку тай собі дивує ся: як таки з такої зеленої жаби та зробилась така гарна молодиця, що й очий не відорвеш! Далї казав дати собі коня, махнув до дому до відати ся: де вона се понабирала? Приїзджає, пішов у кімнату, де вона спить, — аж там лежить жабячий тулубець. У комині топило ся. — Він тодї і кинув тулоб єї в огонь та знову вернув ся до царя; — саме поспів на вечерю. Довго вони ще там

гуляли, — перед сьвітом вже порозїздили ся. Поїхав і Іван-царевич з своєю жінкою.

Приїздятє до дому, вона ввійшла у кімнату, оглядїла ся — аж кожушка й нема. Шукала, шукала... — „Чи ти, питає, Іване-царевичу, не бачив моєї одежі?" — „Якої?" — „Тут, каже, я кожушок скинула." — „Я, каже, Іван-царевич, спалив!" — „Ох, що-ж ти наробив менї, Іване! Як би ти не займав, тоб я на віки була твоя, а тепер доведе ся нам розлучити, може й на віки." Плакала, плакала, крівавими слїзьми ридала, а далї: „Прощай! каже, шукай мене в тридесятім царстві, в три десятім господарстві, у баби Яги, костяної ноги." Махнула рученьками, перекинулась зазулею; вікно відчинене — полинула.

Довго Іван-царевич побивав ся за жінкою, довго плакав гірко, — розпитував ся, що єму робити? Нїхто нїчого не врадив. От він взяв сагайда чок срібний, набрав у торбину хлїба, тикву повісив через плече, — пішов шиакти. — Іде та іде, коли зустрічає єго дїд, такий як молоко сивий і питає: „Здоров, Іване-царевичу! куди тебе Бог несе?" — „Іду, каже, дїдусю в сьвіт за очи — шука

ти своєї жінки: вона десь у тридесятім царстві, три десятім господарстві, у баби Яги, костяної ноги, іду тай не знаю куди, чи ви, дїдусю, не знаєте, де вона живе?" — „Чому, каже, не знати? знаю." — „Скажіть, будьте ласкаві, дїдусю, і менї." — „Е, що тобі, синку, казати: кажи не кажи — не потраплиш!" — „Потраплю, не потраплу, скажіть; я за вас буду цїлий вік Бога молити." — Ну, коли вже, каже, тобі так шльно треба, — то от тобі клубок — пусти єго — куди він буде котитись, туди й ти за ним іди: як раз дійдеш аж до баби Яги, костяної ноги." Іван-царевич подякував дїдови за клубочок, взяв, пустив: клубочок покотив ся, а він пішов. Іде та йде таким густим лїсом, що аж темно. Зустрічає єго медвідь. Він наклав мідяну стрілку на срібний сагайдак — хотїв стріляти. Медвідь єму каже: „Іване-царевичу, не бий мене: я тобі у великій пригодї стану!" Він пожалував, не бив єго.

Іде та йде: клубочок по переду котить ся, а він позаду йде за ним, тай дійшов до синього моря. І бачить: на березї лежить щупак зубатий, без водн, пропадає на сонци. Він хотїв єго взяти та з'їсти, а він й просить єго: „Іване-царевичу, не їж мене; кинь лїпше в море, я тобі зате у великій пригодї стану!" Він єго кинув в море, пішов далї.

От, тай зайшов уже у тридесяте царство, в тридесяте господарство, — аж стоїть хатка на курячій ніжці очеретом підперта, а тоб розвалила ся. Він увійшов у ту хатку — аж на печі лежить баба Яга, костяна нога; ноги на пїл повідкидала, голову на комин поклала. „Здоров бувай, Іване-царевичу! Чи по волї, чи по неволї прийшов сюди." — „І по волї, каже і по неволї." — „Чи сам від кого ховаєш ся, чи кого шукаєш?" — „Нї, каже, бабусю, не ховаю ся, а шукаю своєї милої жінки — жаby зелену." „Знаю, знаю! каже баба Яга; вона до мене приходить в гостї." — „Деж вона бабусю,

скажіть менї!" — „У мого братїка за наймичку служить." От він узяв прохати, щоб сказала, де єї брат живе; вона і каже: „Там на морі є остров — там єго й хата. Тільки гляди, щоб тобі там лишень ко не було: ти єї як побачиш, то хватай швидше тай тїкай з нею, не оглядаючись." — От він подя кував бабі Язї, пішов.

Іде тай іде, дійшов до моря; глянув — море — і кінця єму не видко; і де той острів, хто єго знає! От він ходить понад морем, голову повісивши, журить ся. Аж се вплпває щупак: „Іване-царевичу, чого ти журиш ся?" — „Так, каже, і так: на морі є острів, та нїяк не можу туди дістатись." — „Не журись!" каже. Ударив хвостом об воду — став такий міст, що й у царя нема такого: палї срібні, побічниці золоті, а поміст склом настелений, — як ідеш то наче у зеркалї. Іван-царевич і пішов по тому мосту тай дійшов аж на острів. — Дійшов на острів — аж там такий лїс, такий густий, що нї пройти, нї просунутись, та темний — темний! Іван-царевич ходить понад тим лїсом тай плаче, ходить тай плаче. А тут уже й хлїба не стало, — нїчого їсти. — От він сїв на піску тай зажурив ся: „пропав!" думає. Коли се біжить заяць позуз него; тут де не взяв ся сокіл, ударив на того заяця, убив. Іван-царевич узяв того заяця, здер скіру, витер огню деревом об дерево, спік на рожнї, з'їв.

От, наївся тай став думати: як єму до палати добитись? Знов ходить понад лїсом; а лїс — сказано — просунутись не можна. Ходив, ходив, коли — зирк! іде ведмідь. „Здоров, Іване-царевичу! чого ти тут ходиш?" — „Хочу, каже, якнебудь у палату дістатись, та не можна, за лїсом." — „Я то бі поможу." Як узяв той ведмідь дуби трощити: та кі дуби вергає, що по півтора обіймища! Вергав, вергав — аж утомив ся, — пішов напив ся води,

як зачав знов ламати! От от стежечку проламав! Знову пішов води напив ся, тай знову ламає. Про ламав стежку аж до палати; пішов Іван-царевич. От пішов Іван-царевич по тій стежці — аж серед лїсу така гарна долина, а на тій долині скляна палата стоїть. Він туди пішов у ту палату. Відчинив одні двері, залїзні, — нема нїкого, відчинив другі — срібні — і там нема нїкого, відчинив треті золоті — аж там, за золотими дверима, сидить єго жінка, а така зажурена, що й дивитись на неї страшно. Як побачила Івана-царевича, так і впала єму на шию. „Ти-ж мій голубе сизий, як я за тобою скучала! як би ще трохи небагато, — може-б ти мене більше й не побачив нїколи?" Аж плаче з радощів! А він то вже й не знає: чи на сїм, чи на тім сьвітї. Обняли ся, гарненько поцїлували ся: вона знову перекинула ся зазулею, взяла єго під крила — полетїли.

От прилетїли у єго царство, вона перекинулась знов людиною і каже: „Се мій батенько мене прокляв і зміяцї завдав аж на три роки на послугу; а тепер уже я свою покуту відбула." Прийшли до дому та стали гарно жити й Бога хвалити, що їм поміг.

Нові збірники ріжних танців.

1. НОВИЙ ЗБІРНИК 65 РІЖНИХ ТАНЦІВ, українських і других націй, як українські козачки, польки, танці російські, еврейські, болгарські, мадярські чардаші і много инших — на скрипку, мандоліну, корнет і клярнет. — Ціна 60ц

2. ЧУДОВИЙ ЗБІРНИК 300 КАВАЛКІВ РІЖНОРОДНИХ ПІСЕНЬ І ТАНЦІВ українських і других націй, як польки, коломийки, вальці, танці польські, еврейські, болгарські, румунські, мадяроські, угорські чардаші і много инших — на скрипку, корнет, мандоліну і клярнет. — Ціна 1.60

ДО НАБУТЯ Є ТАКОЖ:

М. КРОПИВНИЦЬКИЙ.

„Де ти бродиш моя доле“

Дует для тенора і баритона з акомпліяментом пяна.
У великім форматї. — Ціна 40ц

Ф. КОЛЕССА.

„ВУЛИЦЯ“

на хор мішаний, мужеський і сольо.
У великім форматї. — Ціна 75ц

Наша Дума.

Українсько-Руські народні пісні для хору.
Накладом Руської Книгарні. — Ціна 1.50

Школа на скрипку

Самоучитель в українській мові. Найлекший спосіб виучити ся самому грати на скрипці без помочи учителя. — Ціна .. 1.50

RUSKA KNYHARNIA
848-850 Main St. Winnipeg, Man.

Біблія

ІСТОРІЯ БІБЛІЙНА СТАРОГО І НОВОГО ЗАВІТА

апробована бл. п. Епископом Кир Сотером.
— Вийшла з друку і можна її у нас набути. —
256 сторін, з 52 образками і картою Палестини.
В твердій оправі коштує лише 60 цт.

ІСТОРІЯ БІБЛІЙНА

Старого і нового завіта на 140 сторін, богато образків. — 40ц.
Книжка ся повинна находити ся у кождій хаті. Як Історія Руси-України є історією нашої земської вітчини, так Біблія є історією нашої небесної, вічної вітчини.

АПОСТОЛИ і ЕВАНГЕЛІЯ

На неділі, празники і дні сьвятих цілого року, після уставу св. Греко-Католицької церкви (правдивий передрук краєвого видання) потверджено львівським митрополитом. — Ціна..... 50ц.

КАТИХИЗМ.

християнсько - католицької релігії.
ОДОБРЕНИЙ ЦІЛИМ ПРЕОСЬВ. ЕПИСКОПАТОМ.
Сторін 96 і коштує всего 25 цт.
Катехизм — се дороговказ, що вказує нам дорогу до цілі, до якої ми призначені. — Катехизм потрібний кождому без огляду на вік і стан, а вже нїяка руська дитина не може вчити ся добре в школі релігії без Біблії і Катихизму.

Памятка Вінчаня.

На прехорошім грубім папери, виконана в 6-ох красках. — (До оправи в рамці). Кождий повинен се мати у своїй хаті. — 50ц
Перший Християнський Стінний Біблійний Календар на 1918 р.
З гарними біблійними образками, нумерами і на кождий день що иншого гарного з Письма Святого до читаня написано. —
Ціна лише 25ц

Ruska Knyharnia 848-854 Main St.
Winnipeg, Man.

Про полові справи.

Книжочка лїкарська котру кождий повинен перечитати і научити ся дечого пожиточного для свого житя. — Ся книжка кождому придатна. — Цїна..... 30ц

Порадник Лїкарський. — Цїна..... 20ц

З Житя Первісного Чоловіка і Сучасних Дикунів. — В. Лупкевич. — Переклала Олена Охримович-Залїзнякова. — З 23 рисунками в текстї.

Вже сам заголовок книжки каже сподївати ся, що говорить ся там про дуже цїкаві річи, бо і хтож не цїкавий знати, як жили наші прародичі або й теперішні дикі люди, про яких такі дава кождий чує ще в дитинстві. Книжочка поділена на трийдять розділів, а в кождім з них говорить ся про якусь иншу сторону житя наших поселенців або теперішних дикунів. До кождого розділу додано кілька образків, які поясняють ше лїпше то, що написане. — Цїна 25ц

Житє. — Написав Гнат Хоткевич.

Книжочка не велика, написана однак дуже цїкаво і легко. — Що таке житє? Питанє легке а так трудно на него відповісти. А преціньнема місця на земли, де би не було якого житя. Чи підете на далеку північ, в царство вічних снїгів та ледів, чи до згорілих під сонцем пустинь полудня, де на тисячі миль нема каплї води, чи підіймете ся на високі, найвисші на земли гори, чи спустите ся на яку тілько можливо глубину — всюда знайдете житє. — Питанє: що таке житє? — Цїна..... 15ц

Поміж Землею а Небом. — Написав Микола Чайковський. Автор приступно розвідує про найважнїйший здобуток людського розуму, про завойованє людиною воздуха. На вступі дає загальні відносини про лїтанє взагалї: длячого одні сотворіня лїтають а другі нї, про воздух і воздушні тїла, як лїтають птицї, ріжні роди приладів до лїтаня. В кінци говорить про бальони і лїтаки себто машини до лїтаня. Численні ілюстрациї улекшують зрозуміне прочитаного. — Цїна..... 10ц

Важнїйші Права Канади. — Зібрані для українських фармерів і робітників. — Цїна..... 35ц

RUSKA KNYHARNIA
848-850 Main St. Winnipeg, Man.

„КОБЗАР“ Т. Г. Шевченка

Накладом Руської Книгарні вийшов КОБЗАР, передрук видання Тов. Просвіти у Львові.

»КОБЗАР« Т. Г. Шевченка. — Вага Шевченка і в історії українського і в історії загально людської думки безмірно велика. Він перший поставив українське письменство в рівень з письменством других народів і звернув на него увагу всего культурного світа; а виступивши борцем за права і волю пригнобленого люду, за правду і справедливість він своєю поезією прислужив ся і загально людському поступови. Вплив поезії Шевченка помітити можна і в чужих письменствах, а в своєму рідному він сплодив цілу школу письменників.

»Кобзар«. — 560 сторін в 53 гарними образками і портретом Т. Г. Шевченка в двох томах..... **$1.50**

в гарній оправі..... **$2.00**

Ілюстрована Шевченківська Бібліотека у 24-ох Книжках.

Хто любить поезії нашого великого поета Т. Г. Шевченка, нехай купить собі всі 24 тих гарних книжок за тані гроші а не пожалує. — Ціна..... **$1.50**

1. **Причина.** — З 2-ма малюнками і портретом
2. **Катерина.** — З 3-ма малюнками і портретом.
3. **Тополя.** — З 1-м малюнком і портретом.
4. **Гайдамаки.** — З 15-ма малюнками і портретом.
5. **Черниця Маряна.** — З 1-м малюнком і портретом.
6. **Утоплена.** — З 1-м малюнком і портретом.
7. **Гамалія.** — З 1-м малюнком і портретом.
8. **Сова.** — З 1-м малюнком і портретом.
9. **Єретик або Іван Гус.** — З 1-м малюнком і портретом.
10. **Невольник.** — З 2-ма малюнками і портретом.
11. **Наймичка.** — З 2-ма малюнками і портретом.
12. **Відьма.** — З 1-м малюнком і портретом.
13. **Княжна.** — З 1-м малюнком і портретом.
14. **Москалева криниця.** — З 1-м малюнком і портретом.
15. **Варнак.** — З 1-м малюнком і портретом.
16. **Татарівна.** — З 1-м малюнком і портретом.
17. **Марина.** — З 1-м малюнком і портретом.
18. **Сотник.** — З 1-м малюнком і портретом.
19. **Петрусь.** — З 1-м малюнком і портретом.
20. **Тарасова ніч. — Іван Підкова. — Перебендя.** — З 2-ма малюнками і портретом.
21. **Русалка. — Як би тоб ідовело ся.** — З 2. мал. і портр.
22. **Назар Стодоля.** — З 2-ма малюнками і портретом.
23. **Збірник дрібних віршів.** — З 7. малюнками і портретом.
24. **Збірник дрібних віршів, про Україну та козацтво.** — З 4-ма малюнками і портретом.

Ціна всіх 24-ох книжок лише..... **$1.50**

Портрети Т. Шевченка по..... 25ц., 50ц., і по **$1.00**

Виїзд Богдана Хмельницького до Київа..... **$1.00**

RUSKA KNYHARNIA

848-850 Main St. Winnipeg, Man.

НАРОДНІ КАЗКИ

Часть друга.

Трете видане.

Накладом Руської Книгарні 848-850 Мейн Ст.,
Вінніпеґ, Ман.

КНИЖКИ ПРО ТЕПЕРІШНУ ВЕЛИКУ СЬВІТОВУ ВІЙНУ

і книжки про війни з часів давнійших

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА КНИЖКА. — Г. Ф. СЕМЕШКО. »В ЧАСИ ВІЙНИ«

(Хроніка з життя засланців на Сибірі в часі сеї страшної війни). Книжка видана накладом Української Федерації Соціялістичної Партії в Америці, містить 96 сторін друку, ілюстрована много малюнками. — Ціна..... **40ц**

Велика Революція на Острові Питкейрн. — Ціна..... **10ц**

Як Болгари здобули собі свободу. — Ціна..... **15ц**

Провидіне Боже все Чуває. — Інтересне оповіданє з часів Наполеонської війни сто літ тому назад. — Ціна..... **25ц**

НОВІ КНИЖКИ.

З ТЕРЕНІВ ВЕЛИКИХ ВОЄН

— I —

РОСИЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

Збірка начерків із життя теперішного війська і життя козаків; кровавих боїв нинїшних днїв і днїв минувшини.

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ

Причини і початки революції в Росії; арештованя міністрів; як бувший цар Николай Романов зрезигнував і як випускали людий з вязниць. — Не пожалуйте 50 ц., а ми вишлемо вам сю величезну книжку на 160 сторін з много образками.

З РОКІВ ВІЙНИ.

Сатиричні Ілюстрациї з Европейської Війни. — Оповіданя, Відомости і Інформациї про Український Нарід, про старий край і Америку. — 150 образків. — Ціна..... **30ц**

АТЛЯСИ І МАПИ В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ.

Воєнні мапи Европи з королями і з статистикою війська.. **25ц**

Найновійший Атляс, обнимає мапи цілого сьвіта, гарно оправлений. — Ціна..... **$1.50**

Великий Ілюстрований Атляс, кождому потрібний під нинїшну пору. — Ціна..... **$3.00**

Кишенковий Атляс Цілого Світа. — Ціна..... **30ц**

Кишенкові мапи всїх стейтів і територій Злучених Держав. — Кождий стейт на окремій картцї. При замовленю треба подати якого стейту мапу вам вислати. — Ціна одної мапи..... **25ц**

НОВІ КНИЖКИ

Як Чоловік Зійшов на Пана. — Інтересне оповіданє В. Будзиновського. — Ціна..... **50ц**

Перли Шумки та Вигадки. — Зложив Л. Лопатинський... **$1.00**

Оповіданя. — О. Стероженко..... **15ц**

Оповіданя. — П. Кулїш..... **15ц**

НАРОДНІ КАЗКИ

ЧАСТЬ ДРУГА

— Трете виданє. —

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРНІ
850 Main Street, Winnipeg, Man.

Батько і три сини.

—««o»»—

Жив собі чоловік, а в него було три сини: найменчий був дурний. От, як умирав батько та й сказав своїм синам, щоб вони кожні різдвяні сьвятки носили єму вечеру. Прийшла черга старшому братови нести вечеру; він взяв цеглину, води тай пішов. Приходить на могилу та й каже.

— Тату, вставай, їж вечеру!

Батько встав погриз цегли, напивсь води, спитав, від котрого сина вечера та й поліз в могилу. Прийшла черга середущому нести; він боїть ся та й став просити найменчого брата, щоб той за него поніс вечеру. Середущий брат дав найменчому цеглину й води, той і поніс. Прийшов на могилу та й каже:

— Ставай, тату, вечеряти!

Батько встав, погриз цеглину, напив ся во ди, спитав від котрого сина вечера та й поліз в мо гилу. Надійшли треті різдвяні сьвятки; найменчий брат взяв борщу, хліба, горілки та й поніс вечеря ти батькови. Прийшов на могилу, покликав бать ка. Батько наїв ся та й спитав:

— Від котрого сина вечера?

— Від найменчого.

Батько тоді як свиснув! Коли се прибігає до него три коні, — такі гарні! — Батько вирвав із них по волосинці, дав синови та й каже:

— Як коли тобі треба буде якого коня, то ти запали з него волосину, він так і буде.

Син взяв волосинки, поклонив ся та й пішов до дому.

Коли се пішла чутка по всьому царству: хто доскочить конем до царівни (а царівна сидїла на високім теремі), зниме з неї перстень, то той візьме її для себе. Брати повибирали собі коний та й збирають ся в дорогу. Найменчий син попросив і собі кобилу.

— Та куди тобі! — казали брати, а проте дали поганеньку кобилу. Він виїхав з села, взяв ту кобилу убив, обідрав шкуру та й кричить:

— Сороки, ворони, сьвіже мясо.

Тодї сам вийшов в поле, запалив волосинку, коли прибіг до него сивий кінь. Він і каже єму:

— Неси мене до царя!

— Пане мій милий, пане мій любий! лїзь в ве вухо, а в праве вилїзь та бери менї гарне убрароше, а собі ще й лучше.

Найменчий брат полїз в лїве вухо, а в праве вилїз та зробив ся таким козаком, що й не придумати! Кінь і питає ся єго:

— Як-же тебе, пане, нести: чи поверх дерев, чи до половини дерев?

— Неси до половини дерев.

Кінь як понїс єго! Ото нагнали вони братів; найменчий брат і кричить:

— Гей ви, мужики; простелюйте сїраки, щоб кінь конит не помазав.

Брати єму й післали сїраки. От розігнав ся кінь як стрибнув, на — сяжень до царівни не та й назад. Люди аж роти пороззявляли.

А брат найменчий приїхав до дому, полїз коневи в праве вухо, а в лїве вилїз таким дурнем, як і був, прийшов до дому та й сидить в грубі. Приїхали й брати та й хвалять ся: „от таки лигнув, — до половини терема!” Дурень виткнув голову з груби та й каже:

— Може то я?

Брати аж за животи беруть ся та сьміють ся. Дурень і поліз упять в грубу.

Стали збирати ся брати в друге.

— Дайте й менї кобилу, і я поїду! — просить дурень.

— А та-ж де? — спитали брати.

— Здохла!

Брати засьміялись та й дали єму другу кобилу. Дурень убив і ту, обідрав шкуру та й кричить:

— Сороки, ворони, сьвіже мясо!

А сам вийшов в поле, запалив волосину, — до него й прибіг кінь гнідий. Дурень і сказав йому.

— Неси мене до царя!

— Пане мій милий, пане мій любий! лїзь в лїве вухо, а в прове вилїзь та бери менї гарне убранє, а собі ще й лучше!

Дурень поліз в лїве вухо а в праве виліз таким козаком! Кінь і питає єго:

— Як тебе, пане, нести: чи поверх дерев чи до половини дерев?

— Неси поверх дерев!

Кінь і поніс єго поверх дерев. Нагнали вони братів, дурень і кричить:

— Гей ви, мужики! простелюйте сїраки, щоб кінь копит не помазав.

Брати і прослали сїраки. От розігнав ся кінькінь як стрибнув, на — сяжень до царівни не доплигнув, тодї назад і вернувсь.

Як приїхав найменчий брат до дому, влїз коневи в праве вухо а в лїве виліз таким дурнем, як був і перше; прийшов до дому, залїз в грубу та й сидить. Прийшли брати та й хвалять ся тим, що бачили.

— Може то я? — сказав дурень в грубі. Брати тільки засьміялись.

От збирались брати і в трете. Дурень і собі попросив о кобилу.

— А та-ж де? — спитали брати.

— Здохла!

Вони дали й третю кобилу. Дурень обідрав з неї шкуру й кричить:

— Сороки, ворони, сьвіже мясо! — та й кинув. А сам вийшов в поле та й запалив волосинку, — до него прибіг вороний кінь. Дурень і сказав єму:

— Неси мене до царя!

Кінь каже:

— Пане мій милий, пане мій любий! лїзь в лїве вухо, а в праве вилїзь; та бери менї убранє хороше, а собі ще й лучше!

Дурень поліз в лїве вухо, а в праве вилїз таким козаком, що й Господи ! Кінь і каже єму:

— Як-же тебе, пане, нести, чи поверх дерев, чи до половини дерев?

— Неси поверх дерев!

Кінь як поніс єго висше лїса, низше хмари. От догнали вони братів; дурень і кричить:

—Гей ви, мужики! простелюйте сїраки, щоб кінь кошт не помазав!

Брати й попростелювали сїраки. От кінь розігнав ся, як стрибонув, — доскочив до царівни. Най менчий брат взяв у неї єї перстень, поцїлував її та й поїхав назад. Як приїхав до дому, поліз коневи в праве вухо, а в лїве вилїз таким дурнем, як був перше, прийшов до дому та й залїз в грубу. Приїхали й брати та й балакають:

— От так плига! Він хороший та й кінь у него!...

Дурень виткнув голову з груби та й каже:

— Може то я?

— Чи не згубив ти останного розуму? — зазасьміялись брати. Дурень і поліз назад в грубу.

Тимчасом цар опять послав сказати, щоб збирались до него в дворець всї: й старе, й мале.

Брати й балакають між собою:

—Як нам вести дурня — сором; та треба вести — такий приказ.

От як зібралпсь всї в дворець, цар став їх гостити і медом і вином, — усього такого богато! На останцї стала частувати всїх царівна. Частувала вона, частувала; коли прийшла й до дурня; дурень і бере чарку лївою рукою. Вона спитала:

— А правою чого-ж ти не береш?

— Та збив палець.

— Ану покажи чи здорово?

Дурень розвязав палець, а перстїнь так і осїяв хату. Царські слуги взяли тодї та того дурня умили, вимили з голови попіл, причесали: він і оженив ся з царівною та й живуть собі.

ЧОЛОВІК БОЛТАНСКИЙ, БОГАТИР БУСУРМАНСКИЙ.

—«о»—

Жив, був собі мужичок убогий, найняв він собі, значить ся, виорати чвертку на пар. От прийшлось єму жито сіяти, а наймити й кажуть: той — дай пять карбованців, а другий — четвертину горілки купи. Мужичок подумав собі, подумав: „що-ж, каже, я карбованців дам, або четвертину куплю.... ні, дорого буде," — та й пішов собі на ярмарок і купив коня, дав за него три золоті і десять шагів. От він тепер купив собі коняку, зробив рало й пішов ралити сам, — а чвертка єго під лїсом була. Ну, от він тепер став ралити, а на коня насїдало комарів і овадів, за бокп єго ті овади і комарі кусають і ралити не дають; от мужичок вкрив коня рядниною, а вітер схопив ся і ряднину скинув. Мужичок ухопив ту рядниву, махнув по коню і убив 30 овадів, а комарів і рахунку нема. Став він тодї, дивить ся та й думає: „чого я буду поневірятись? я тепер такий богатир, що за одним махом 30 богатирів побиваю, а дрібної сили й рахунку не ма." От він собі і надумав ся: „поїду я по сьвітах, бо дома в запічку сидїти та цьвіркунів слухати надокучило." Заклав він сокиру за пояс, накинув на свою коняку ряднину, сїв і поїхав.

От він і їде собі, та й їде і приїздить на перехресну дорогу, а там стовп стоїть. Мужичок подумав, подумав, а далї злїз з коня, підійшов до стовпа і написав табличку, (а він був чоловік грамотний), написав, „що приїздив чоловік болтанский,

богатир бусурманский, що за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоту нема," та і поїхав далі.

От біжить Бова-Королевич, — наскочив на той стовп, дивить ся та й думає: „Що се таке, — проїзрив чоловік болтанский, богатир бусурманский, що за одним махом 30 богатирів побиває а дрібної сили і щоту нема. Проти нас трох нема в сьвітї дужчого, а ще дужчий найшов ся." Ну й давай він по тій дорозї гнатись. Гнав ся він, гнав ся, дивить ся: їде якийсь мужичок на такій коняцї, що тілько шкіра теліпаєть ся та костя гнеть ся. Бова-Королевич і каже „здоров був мужичок!" А той каже: „здоров!" — „Чи не ти, — питає, — чоловік болтанский, богатир бусурманский, що за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоту нема?" А мужичок каже: „я." — „Ну, вибачай, що мужичком назвав. — „А ти хто?" питає мужичок. — „Бова-Королевич." — „Ну, ставай, рядом поїдемо."

От тепер біжить Яруслан Лазорович; подивив ся на той стовп та й каже: „що се таке: проти нас двох нема дужчого, а сей дужчий виходить, бо він за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоту нема?" От він прочитав ту табличку та й давай гнатись; потім доганяє: „здоров був, — каже, — Бова-Королевич! Чого ти з мужичком їдеш?" А той каже: „мовчи!" Ну він догадав ся та і питає мужичка: „чи не ви, — каже, — чоловік болтанский, богатир бусурманский, що за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоту нема?" А той каже: „я." — „Ну вибачайте, що мужичком назвав." — „А ти хто?" питає мужичок. — „Я Яруслан Лазорович." — „Ну ставай упоруч — поїдемо!" Та й поїхали.

Тепер біжить Ілия Муромець та і читає на стовпі: „Господи, каже, — проти мене нема дужчого,

а сей дужчий буде, бо за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоту нема!" Ну і давай гнати ся та й доганяє богатирів. „Чого ви, — питає, — з мужичком їдете!" А ті кажуть: „цить, мовчи!" От він і догадав ся й питає мужичка: „чи не ви чоловік болтанский, богатир бусурманский, що за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоту нема?"

А той каже: „я". — „Ну, вибачайте, що мужичком назвав." „А ти хто?" питає мужичок. „Я Ілия Муромець, дужчий від усіх богатирів на сьвіті." — „Ну, ставай в середину!" — І поїхали.

Тепер три богатирі радять ся, щоб їхати в ди кі степи, там царівна така є, що хто до неї доїде, за того вона і заміж пійде. От вони їхали та й їхали і приїздять у ті дикі степи, роблять три курені і викидають три фани. Мужичок з коня ряденце зняв, коня в степ вигнав на пашу, а сам ряденцем окрив ся та і ляг собі, спить.

От царівна глянула в підзорну трубу, дивить ся та й каже до своїх князів: „на моїм степі впіхали три богатирі, викинули три фани; випрядіть, — каже, мої любі князі 6 богатирів, 6 зьвірів, а дрібної сили, щоб і щоту не було, та нехай вони побють сих богатирів і мені голови їх на показ привезуть." Князі зараз військо у степ післали.

От Бова-Королевич глянув у підзорну трубу та і каже до свого товариства: „що будемо робити, виходить проти нас 6 богатирів, 6 зьвірів, а дрібної сили і щоту нема?" Товариші й кажуть: „спитайте мужичка." Приходить Бова-Королевич до мужичка і каже: „чоловік болтанский, богатир бусурманский, давайте нам раду: іде на нас 6 богатирів, 6 зьвірів, а дрібної сили і щоти нема, — що тепер нам робити?" А мужичок і каже: „ти, — каже, — славний богатир Бова-Королевич, сядь на свого коня, та і поїдь на зустріч; ти 6 багатирів, як

шість овадів побєш, а дрібну силу твій кінь витопче." Бова-Королевич сїв на свого коня, поїхав і давай бити ся, 6 богатирів і 6 зьвірів порубав, а дрібну силу конем видоптав, одного тілько зіставив, записку написав і царівнї звістку подав. От тодї царівна випускає на них 9 богатирів, 9 зьвірів, а дрібної сили і щоту нема.

Яруслан Лазоровичъ глянув у підзорну трубу та і каже до товариства: „а що будемо робити, виступає против нас 9 богатирів, 9 зьвірів, дрібної сили — щоту нема?" Товариші і кажуть: „іди спитай мужичка!" Прийшов Яруслан Лазаровичъ до мужичка та і каже: „чоловік болтанский, богатир бусурманский, адвайте нам раду: виступає против нас 9 богатирів, 9 зьвірів, дрібної сили щоту нема, що нам робити?" А мужичок і каже: „ти славний богатир Яруслан Лазоровичъ 9 богатирів, як 9 овадів, побєш, а дрібну силу твій кінь видопче: виходь їм на зустріч." Яруслан Лазоровичъ коня осїдлав, сїв та й поїхав. Ну, от давай він з тими богатирями бити ся: 9 богатирів і 9 зьвірів побив, а дрібну силу єго кінь видоптав, одного тілько зіставив, записку написав і царівнї звістку подав. Тодї царівна вирядила проти них 12 богатирів, 12 зьвірів, а дрібної сили і щоту нема.

От Ілия Муромець раненько встав, у підзорну трубу глянув та й каже до товариства: „а що будемо робити: виступає проти нас 12 богатирів, 12 зьвірів, дрібної сили — щоту нема?" Товариші кажуть: „іди спитай мужичка." Прийшов Ілия Муромець до мужичка і питає: „чоловік болтанский, богатир бусурманский, давайте нам раду: виступає проти нас 12 богатирів, 12 зьвірів, дрібної сили — щоту нема, — що нам робити?" Мужичок і каже: „ти славний богатир Ілия Муромець, сядь на свого коня і поїдь їм на зустріч: ти 12 богатирів, як 12 овадів, побєш, а дрібну силу твій кінь видоп-

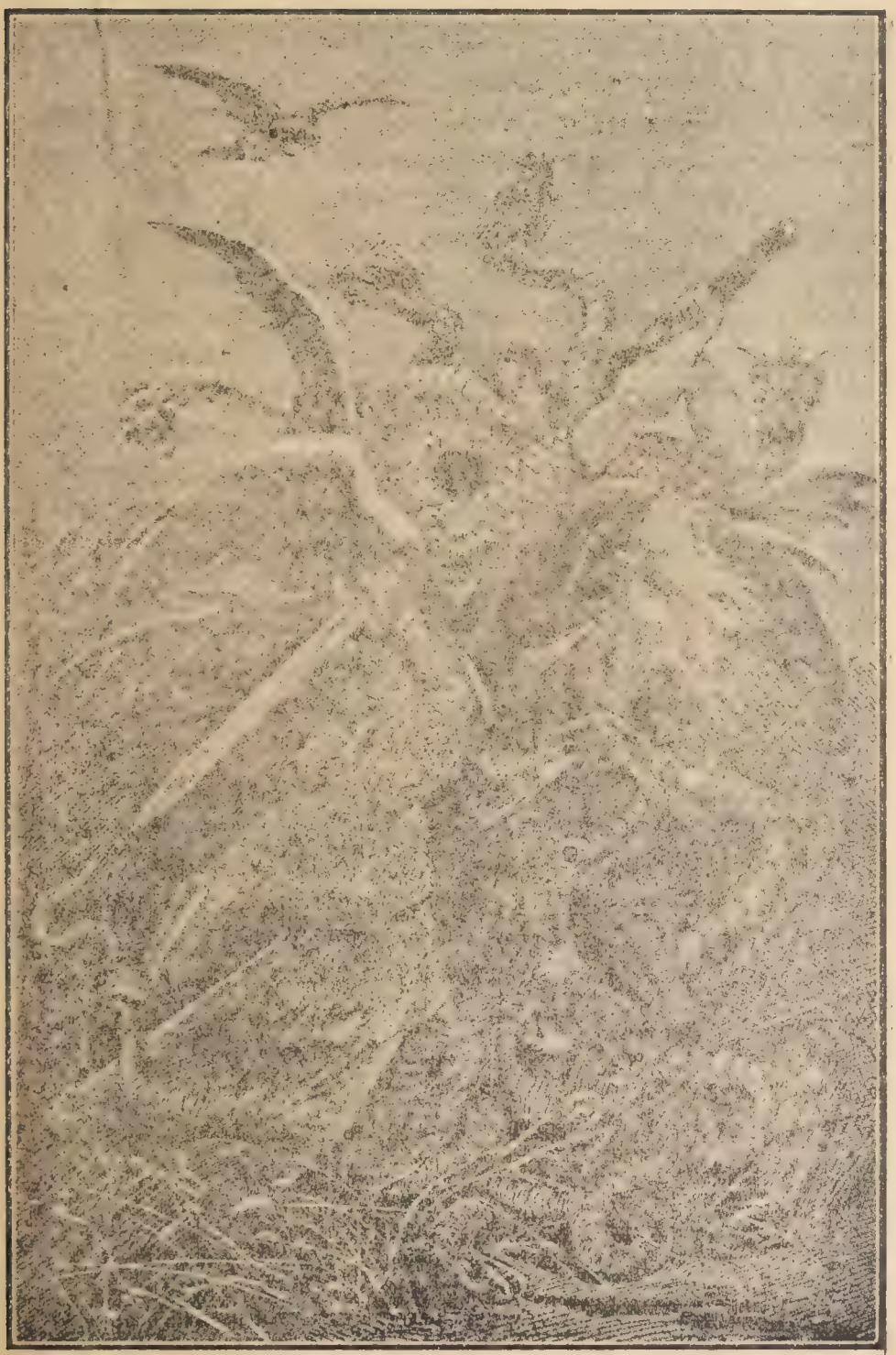

че.” Ілия Муромець осїдлав коня, сїв і поїхав. Ну, давай він з тими богатирями бити ся, давай бити ся: 12 богатирів і 12 зьвірів побив, а дрібну силу єго кінь видоптав, одного тілько зіставив, записку написав і царівні звістку подав.

От царівна бачить, що не переливки, кличе до себе своїх князїв та й каже: „що будемо робити; сї три богатирі побили всїх наших богатирів, всїх зьвірів, а дрібної сили і щоту нема.” А князї й кажуть: „випустїм ще на них дванайцяти-главого змія, що сидить закований на 12 ланцах; як той з ними не справить ся, то тодї мусимо їх до себе за гостий приймати.” Так вони порадились та й спустили з ланців дванайцяти-главого змія. Змій той летить, аж земля двигтить, зьвіря в лїс ховає ся, а дрібне птаство за море втїкає.

От Ілия Муромець раненько встав, у підзорну трубу глянув, та й каже до товариства: „погано панове товариство, на нас дванайцяти - главий змій летить, під ним земля двигтить, зьвіря в лїс ховає ся, а дрібне птаство за море втїкає.” — „Що-ж — кажуть товариші, — ходїм до мужичка.” От прийшли до него та й кажуть: „чоловік болтанский, богатир бусурманский, ми своє відбили, а тепер ваша черга прийшла: летить на нас дванайцяти-главий змій, ідїть тепер справлятись з ним.”

Чоловік став та й думає: „ну кінець моєму ли царству! Поїздив я трохи по сьвітї, побачив я людий, тепер приходить ся живцем змієви віддатись, бо тут не викрутиш ся.” От він встав, рядниною свого коня вкрив, сокирку за пояс заткнув, сїв і їде. Богатирі й кажуть єму: „возьміть у котрого з нас коня, бо ваш ледви дише, ще й до змія не довезе.” А він каже: „не треба: ваші конї мене не видержать, а сей видержить.” Та за обротьку смикнув і пошкандибав. Ото підїздить він до того змія.

Змій на него летить, аж земля двигтить, зьвіря в лїс ховає ся, а дрібне птаство за море втїкає. Мужичок собі і гадки не має, за оботьку смикає коня, а кінь потихеньку шкандибає. Глянув змій на сего лицаря, та й став і стоїть: „що се таке, — каже змій, — посьмішка з мене?" А мужичок каже: „еге!" Та з коня скочив, сокиру та меч зза пояса витяг і махнув змія по голові, так одна голова і покотилась, потім по другій і друга впала. Тодї три богатирі бачуть, що змія чоловік болтанский, богатир бусурманский, побиває і у них славу одіймає, сїли на коні і вдарились на того змія з двох боків, а третий за хвоста схопив, — побили його, порубали і попіл по вітру пустили.

„Тепер, — каже мужичок, — можна нам і до царівни їхати свататись; погано тілько, що ви зависливі богатирі: я змія хотїв порубати, а ви не дали; нащо ви не в свою чергу в дике поле виступали?" Та й гримнув на них. От тодї Ілия Муромець, як найстарший, і каже: „вибачайте, наш славний чоловік болтанський, богатир бусурманский, ви над нами тепер старшина: хочте ідїть з царівною вінчатись і царство собі забирайте, а хоч те поїдемо ще по сьвітах свою силу показувати." А чоловік болтанский каже: „спасибі за честь! тілько царівні я не жених, бо ви мене мужичком звали, а по світах свою силу показувати, людий дивувати та людський спокій бентежити, теж не приходить ся. А ви, як славні богатирі, маєте убранє богате і коний дорогих, виїздїть до царівни свататись, а я позаду пошкандибаю."

От богатирі одяглись у своє найкрасше убранє і поїхали вперед, а мужичок коня напоїв, риднною єго вкрив, сїв на него, смикнув за оботьку і поїхав за ними.

Царівна бачить, що всїх богатирів її побили, дванайцяти-главого змія на попіл спалили, та й ду

чати.” От вона покликала своїх князїв та й каже: „відчиняйте ворота, розстелюйте рядна до моєї палати та богатирів хлїбом-солию витайте.” От відчинили ворота, з хлїбом - солию богатирям вклонились, а царівна на ґанок вийшла і двері їм у свою палату відчинила; богатирів вона витає і за стіл садовить, дорогим вином-медом наповає. А чоловік болтанский, богатир бусурманский, підїхав до палати, конячку біля ґанку привязав, рядину з неї зняв і під палатою їй послав та й ляг собі і люлючку курить.

От богатирі пють-гуляють і кождий з них на царівну поглядає, та й думають: „кого то вона з нас трех собі подобає?” Царівна бачить, що всї богатирі один в одного кращий, один в одного милійший і сама не знає, з ким їй шлюб брати. Пють вони, значить ся, гуляють, а до дїда не доходить. Царівна тодї й каже: хто з вас славні богатирі, мого дванайцяти-главого змія побив, нехай той зо мною чарку вина випє.” Богатирі глянули оден на другого: тиць-мить, а того богатиря, що дванайцяти-главого змія вбив нема. Вони тодї, нїчого робити, кажуть: „є ще з нами чоловік болтанский, богатир бусурманский, що за одним махом 30 богатирів побиває, а дрібної сили і щоти нема; він те-

пер під палатою лежить і люлючку курить, нехай сюди прийде; та тілько він хімерний чоловік: у простій одежи ходить, на здохлятині їздить, а як спить, то рядниною вкриває ся." Царівна й каже: „як так то й так: нехай мої князї єго як слїд одягнуть і до столу приведуть." Зараз вона розпорядок учинила; князї чоловіка болтанского, як славного богатиря, одяглн і за стіл посадили.

Ну, от царівна наливає всїм по чарцї та й каже: „хто з вас, славні богатирі, мого дванайцятиглавого змія побив, нехай той зі мною чарку вина випє." А мужичок не злякав ся, руку простяг, чарку підняв, та й каже: „я". От тодї царівна з ним повінчалась і єго царювати в своїм царстві поставила.

ЧУРИЛО, ІВАН ЦАРЕВИЧ ТА ОЛЕНА ПРЕКРАСНА.

—««о»»—

В якімсь царстві, в якімсь государстві жив со бі Іван-царевич. У него була жінка.

Жінка та Іванова з молоду була гарна і смир на, поки у неї жила сестра Олена, а як змій вкрав Олену, а вона заступалась за неї, то змій єї поробив так, що вона стала змією.

В тім же царстві жив могучий богатир Чурило. От Іван раз прийшов до Чурила, розказав єму свою біду і просив єго, щоб він прийшов до него в ночи і привчив єго жінку, щоб вона єго не била (а вона єго все дуже била).

От як настала ніч, Іван кудись заховав ся, а Чурило пішов до єго дому в ночи і ляг спати. Єго жінка думала, що то прийшов Іван, почала бити Чурила.

Чурило як схопив її в свої руки та як зачав її бити! Бив, бив, — аж вона й зачала проситись.

— Пусти мене, Іване, я більше не буду.

От він її пустив, а сам скоро побіг, щоб вона не пізнала єго й не била опять Івана. На другий день прийшов Іван до дому, вона стала така ласкава і від тої пори вже не била Івана, а просила єго, щоб він дістав єї сестру, Олену прекрасну. Іван обіцяв ся дістати.

На другий день він пішов до Чурила і зачав

радити ся, як би то дістати Олену із змієвих рук От Чурило й почав єму казати:

— Не їдь ти, Іване-Царевичу, я поїду, а ти аби де заховав ся і жди, поки я приїду.

Іван заховав ся кудись далеко від дому, а Чурило взяв, осїдлав коня, набрав в торбу хлїба й по їхав. Їхав він днїв кілька не мало і проїхав не коротко. — дивить ся, щось не далеко спиле ся, мов іскри. Поїхав він туди, аж то бють ся змії. Два змії бють одного змія, того, що в него була Олена прекрасна. От Чурило взяв та й оборонив єго. Вони й порозлїтались. Проїхав він ще трохи, коли бачить, — пять вони бють ся; ті два змії опять лупцюють сего. Він оборонив опять того змія. І так він оборонив аж тричи від тих двох змїв.

Оборонивши в трете, він поїхав далї, дивить ся: такі теремн стоять гарні та високі на улицю вікнами; там сидить Олена прекрасна та все плаче. Чурило підїхав до неї і сказав, щоб вона з ним утїкала до своєї сестри. Вона й согласилась; вони й поїхали. А у змія був говорячий голуб. І як Олена поїхала з Чурилом, він зараз і полетїв за змієм і почав єму казати:

— Ти тут все гуляєш, а про домашнє не знаєш: приїздив чоловік і украв вашу Олену прекрасну.

От змій полетїв до дому, коли правда. Пішов він до коня та й каже:

— А що, мій коню, що, мій любий! доженемо ми чоловіка, що вкрав Олену?

— Е — каже кінь, — ще ми наєімо жита, зберемо, намолотимо, наваримо пива, напємось і тоді наженемо.

От змій взив, наєяв жита, зібрав змолотив, наварив пива, напились вони й рушили в дорогу. Гнались, гнались і нагнали. От змій і каже:

— Подавай Олену честю, а то смерти не минеш!

Потім роздумав ся, що він єго оборонив від зміїв, та й каже:

— Ну, щастя твоє, що ти мене обороняв тричи, і я тобі тричи услужу. Се первий тобі раз проще но і ще два рази, а як четвертий раз ще зробиш, то дї засїчу.

Чурило і вбив би змія, так нїчим убити: нема нї оружя, нї меча, нїчогісїнько. От він і віддав Олену змієви назад.

Прийхав змій до дому, посадив опять Олену, а сам опять поїхав кудись гуляти. Вернув ся Чурило назад, опять до змієвих палат, шукав скрізь якого небудь оружя, не найшов, а Олену взяв таки опять і поїхав. Голуб опять полетів за змієм та й каже:

— Ти тут гуляєш, а про домашнє не знаєш: прийхав опять той чоловік і опять украв Олену пре красну.

Змій прилетів до дому, коли правда. Пішов до коня та й питає:

— Коню мій милий, коню мій любий, чи доженемо Чурила? Він украв Олену прекрасну в другe.

— Ще, — каже кінь, — насїємо гречки, поспіє вона, тодї зберемо, намолотимо, навіємо, насушимо, намелемо, гречаники напечемо; ще й тодї наженемо.

От змій взяв, насїяв, гречки, зібрав, намолотив, навіяв, змолов, напік гречаників, наївсь і рушили в дорогу. Нагнали; відняв змій Олену прекрасну і повіз до дому, а сам поїхав опять кудись гуляти.

Прийхав Чурило, вкрав опять Олену і поїхав. Голуб опять полетів за змієм і каже:

— Ти все гуляєш, а про домашнє не знаєш: приїздив чоловік і опять вкрав Олену прекрасну.

Змій прилетів до дому, — коли правда. Він пішов до коня, сів на него й поїхали. Проїхали, не довго і нагнали. Відняв опять у Чурила Олену і сказав:

— Се тобі три рази прощено, а четвертий раз я тебе уб'ю, як ти ще вкрадеш Олену.

А сам поїхав до дому, посадив Олену і полетів кудись. Чурило приїхав, взяв опять Олену на коня і поскакав що духу. Прийхав змій до дому, — глядить, аж нема Олени. Він зараз вхопив меч і поїхав скоренько. Нагнав, взяв Олену, а Чурила посік, порубав на дрібні куски.

Лежало Чурилове тіло аж цілих три дні, коли прибігає до тіла вовк, рідний брат Чурилів, і сів сторожем. Сидить він не довго над ним, коли прилітає ворон з воронятком, сіли на Чурилове тіло і почали его клювати. Вовк так і хватив старого ворона. Закричав ворон до вовка:

— Чого тобі треба від мене, що ти мене піймав? пусти мене.

— Ні, — каже вовк, не пущу, а поцли своє вороня, нехай воно злітає по цілющу воду і по живущу, тоді я тебе пущу.

Ворон післав вороня, воно й полетіло і прилетіло вже через три дні з двома фляшечками з цілющою й живущою водою. Вовк взяв ті пузирки, полив з них по Чурилому тілі, він ожив. Дивить ся, біля него стоїть его брат вовк. От він ему й каже:

— Як довго я спав!

— Ти й досі спав би, як би не я. Ти хотів дістати Олену, так тебе змій і вбив, я се почув та й приїхав і оцілив тебе. Коли хочеш дістати ту Олену прекрасну, то піди ту на Чар-гору в ночи, там є богатирська кобила недалеко, мати того коня, що

у змія; вона що вечера бігає на ту гору і приводить лошата, а вовки їх з'їдають. А ти так прихитруй і украдь лоша, щоб ті вовки і не побачили, а то вони у тебе єго відберуть.

От Чурило пішов на ту Чар-гору, прокопав нору аж до того місця і став стерегти до вечера. Вечером прибігає кобила, і за нею вовків цїла ватага, щоб їсти те лоша.

Вона привела те лоша, а Чурило єго вхопив та в нору. Вовки шукали-шукали, не найшли і з тим пішли. Чурило виніс те лоша на сьвіт з нори, коли воно просить ся у него.

—Пусти, — каже, — мене до матери покормитись, я більше стану.

Він пустив.

Коли оно прибігає уже до него здорове, стригунцем. І так він єго пускав до матери аж три днї. На третий день воно прибігло таке здорове, більше, нїж у змія кінь, і лучше. У змія кінь був тільки на трех ногах. Змій сидїв аж дванайцять років, поки єго ухопив з під кобили, та вовки таки ногу у него й відірвали, він остав ся на трех ногах. Чурило був дуже радий, що єму так скоро пощастило ся піймати і вигодувати такого славного коня.

Після того, як прибіг до него на третий день кінь, він і зачав акзати єму:

— А що мій коню, що мій любий, вкрадемо у змія Олену?

— Єще-б, — каже, — ми в єго вкрали, ми й єго вбємо, он як! Сїдай, — каже, — на мене та поїдьмо скоренько!

От Чурило сїв на коня і побігли. Прибігли вони до Олени, а вона все плаче. Чурило підїхав до неї та й каже:

— А ну, давай тепер втїкати: тепер нас не наздожене.

Вона єго злякалась: вона думала, що він приї

хав мертвий до неї й не хотїла їхати. Він тодї сам єї ухватив за руку і побігли скоро-скоро. Говорячий голуб опять полетїв за змієм і каже:

— Ти все пєш та гуляєш, а про домашне не знаєш, приїхав Чурило і опять украв Олену.

— А хиба він живий? я-ж єго зарубав! — каже змій.

— То що, що ти зарубав, а він живий. Лети скорійше, а то не наженеш: у него кінь лучший за твого.

Змій полетїв до дому та зараз до коня:

— А що, мій коню, наздожену їх?

— Е, нї, — каже кінь, — не наженемо, хоть ти мене й заріж! А все таки давай спробуєм!

І поїхав змій доганяти Чурила. А Чурило наспинив свого коня та жде змія. А він ось скоро й летить.

— А що, утїк? — крикнув змій на Чурила і погнав свого коня, щоб убити його. Чурилів кінь зараз до того й заговорив:

—На що ти, брате, таку гадину на собі носиш? Яб давно єго вбив! Він злий, він тебе не пускав до матери кормитись, а мій хазяїн мене пускав аж на три ночи і він мене з матери так ухопив, що мене вовки і не зачепили, а тобі, бач одірвали ногу. Лети під хмари та кидай єго об землю! Се хазяїн буде лучший.

Як схватить ся той кінь і полетить аж під самі хмари з змієм, а тодї як кине єго об землю, так самі кістки остались! От тодї Чурило посадив Олену на змієвого коня, а сам сїв на тому і поїхали собі помаленьку до дому. Чурило знав, де Іван жив, дожидав ся, поки він приїде, — заїхав він до него, віддав єму коня свого й Олену, і сам остав ся у своєму домі жити. Іван взяв Олену і коня, приїхав до дому. Жінка єго не знала, де дїти ся з радости.

ХЛЇБОРОБ.

—«о»—

Жив собі такий богатий пан, що міг-би закупити сел з десяток, і в того пана було богато землї; тільки де він уже не шукав, не міг найти такого чоловіка, щоб добре знав хлїборобське дїло. Коли се раз приходить до него чоловік тай каже:

— Я добре вмію хлїб робити і служити буду вірно; прийміть мене, пане!

Пан прийняв. Служить той чоловік уже пять років, і хлїб при нїм такий родить ся, що, здає ся, красшого уже й не буває. На пятий рік хлїбороб каже панови:

— Прослужив уже я вам, пане, чималенько, тепер порахуймось: піду в свою дорогу.

А панови не хотїлось утратити такого чоловіка. Поміркував собі, а далї й каже:

—А що-ж тобі, чоловіче, дати за службу?

— Та дайте, пане, менї сего білого коня.

Пан згодив ся. А той кінь був такий, що на війні як почне скакати межи непріятелем, так усїх й перетопче; а его нїяка куля, ні шабля не бере; тільки про се нїхто не знав, окрім хлїбороба. Чоловік-хлїбороб узяв тодї коня, подякував панови тай поїхав. Їде тай їде та заїхав у такий густий та темний лїс, що й Господи! Дивить ся, аж стоїть маленька хата... Хлїбороб увійшов у ту хатку, аж там сидить така стара та жовта баба; він запитав її, куди се він заїхав. А баба похитала головою тай каже:

— Нещасний ти, що сюди заїхав: тут що-ночи злїтають ся відьми, все хочуть звести мене з сьвіту.

— Та вже-ж що Бог дасть, те й буде! — відказав чоловік і зістав у тій хаті.

Баба дала єму повечеряти тай каже:

— Поможи менї, чоловіче добрий, переночуй у сїй хаті хоч три ночи, а я за се дам тобі велику плату: я навчу тебе, як і оборонятись.

— То й навчіть, а я вже й переночую — згодився хлїбороб.

Баба каже:

— На тобі отсей хрест, піди в ту хату, обчеркни кругом себе отсим хрестом, тодї возьми хрест в руки тай сиди, а як назлїтають ся відьми, то ти не бій ся.

Хлїбороб узяв хрест, пішов у другу хату, зробив так, як казала баба, тай сидить. Коли се як загуде щось коло хати, ось і влетїла відьма у хату, далї друга, третя... та богато відьм і чортів назбиралось, що не помістять ся в хатї; танцюють, кричать, у долонї вибивають, кругом хлїбороба бігають, та нїяк не можуть перейти через кружок; от розженуть ся, добіжать до кружка, та так назад і відскочуть; що вже не робили,— нїчого не вдїють. Коли півень на хатї у баби: „ку-ку-рі-ку!" Всї так і шелеснули у вікна, аж хата затряслась. Хлїбороб перехрестив ся і пішов у хату до баби. Та, як побачила єго, так і зрадїла:

— Ти щасливий, чоловіче, ти ще не богато нагрішив, і тебе боять ся.

— Та я-ж чесно робив дома хлїб, а далї теж чесно служив у пана, а може й нагрішив, то нехай Бог простить!

Оттак переночував хлїбороб ще дві ночи. Як переночував третю ніч, баба каже:

— Спаснбі тобі, чоловіче добрий, що ти ви-

зволив мене з великої біди, бо мені труднійше сидіти: я більш нагрішила; на-ж тобі за се отсей „меч-самобієць, берпсь!" то він тобі перебє усе військо. Єще я тобі даю пораду: як ожениш ся, то нічого великого не повір жінці до семи літ і семи тижнів.

Хліборо́б уклонив ся бабі, подякував тай поїхав. Приїхав у той город, де живе цар, коли там тревога: наступає великий ворог на город, уже побив усе царске військо і скоро возьме й город. Хліборо́б і каже:

— Ану, поведіть мене до царя!

Ті й повели.

— Чого тобі треба? — спитав цар.

— Та кажуть, що на город наступає великий ворог?

— А так.

— Я вам, як Бог поможе, побю єго; тільки що-ж ви мені дасьте за се?

— Половину царства дам.

— Ні, менї не треба царства, а віддайте за мене свою дочку, я її люблю!

Цар покликав свою дочку і запитав єї, чи вона справдї любить хлїбороба.

— Таточку - голубочку! видайте мене за него; я его люблю, віддайте — я за вас Бога благати му!

Цар згодив ся. От тодї хлїбороб і каже:

—Дайте-ж коневи три мірки вівса, а менї ведро вина.

Цар давав усього, що тільки хлїбороб забажав. От тодї він сїв на коня й поїхав. Виїхав за город, коли-ж дивить ся: стоїть війска така сила, що й не счислити. Хлїбороб як крикнув:

— Меч-самобієць! берись!

Меч самобієць як полетить понад головами тай валить одного за одним. А кінь як скоче поміж військом, так і бє копитами. От так усе військо й перебили. Хлїбороб вернув ся назад у город. Цар щиро подякував єму. А ворог таки не хотїв покинути своє дїло; він зібрав опять війска ще більше. Опять зробилась тревога. Хлїбороб поїхав битись опять. Він побив ворога і вернувсь назад. Другі царі позавидували сему цареви, зібрали свої війська у місце і пішли війною. Цар боявсь; він думав, що сеї сили хлїбороб уже не побє. Та хлїбороб побив і се військо. Тодї вернув у город і оженив ся з царською дочкою. Щиро він любив свою жінку, любила й его жінка. Проминуло три роки. Жінка стала питати у хлїбороба, чим він так бє ворога. Хлїбороб не втерпів і сказав. А ворог таки не кидав свого. він став випитувати та підкупляти хлїборобову жінку, щоб вона сказала, у чому сї чоловік має силу. Та була ласа на великі гроші, вкрала меч-самобієць і видала ворогови, а чоловікови підложила другий, а коня не змогла вкрасти: хлїбороб

беріг його як ока і спав з ним у купі. Та той ворог і розпочав війну опять. Хлїбороб сїв на коня, взяв меч і поїхав супроти ворога. Як приїхав туди, так і крикнув:

— Меч-самобієць, берись!

Не бере ся.

— Меч-самобієць, берись!

Не бере ся. Хлїбороб здивував ся; коли як роздивив ся на него, то дізнав ся, що се вже другий; він догадав ся, де меч-самобієць дїв ся, і заплакав. Та робити було нїчого, меч-самобієць чесав уже єго військо; ось він прилетїв і до хлїбороба; від разу зрізав єму голову. Кінь тодї дуже розсердив ся, що вбили єго хазяїна, пішов лютувати; він перебив усе військо, тодї прийшов до трупа хлїборобового тай стоїть. Цар той труп перевіз у город і хотїв ховати, коли приходить така стара баба з образом тай каже:

— Пустїть мене до хлїборобового трупа.

Її пустили. Баба взяла, умочила образ в воду; тодї тою водою облила труп хлїборобів. Хлїбороб ожив. Баба єму й каже.

— Бач, ти не послухав мене: сказав велику тайність жінці та трохи й не згинув на віки. На-ж тобі знову меч, я єго знайшла, тілько більше не кажи великої тайни жінці до семи лїт і семи недїль а то згинеш!

Хлїбороб оженив ся з другою жінкою й живуть у двох доси. Жнють, не горюють, хлїба не купують. От така то казка!

Дурний Омелян.

В однім селї жив собі старий чоловік ні богатий ні бідний.

Він мав трох синів: Петра, Данила та Омеляна, котрого прозивали дурним.

Ото одного разу захорував тяжко той чоловік і чуючись близьким смерти, скликав до себе усїх трох синів, тай каже:

„Сини мої любі, я передчуваю, що не довго менї вже жити на тім сьвітї, то-ж наколи вже мене не стане, не нарушайте мого посмертного спокою; лишень все, що я вам лишаю, по рівні части поділїть між себе. Лишаю вам; землю, худібку, ось ту хатину і для кождого з вас по сто золотих. Хоть то го не маєте так богато, але як будете провадити розумне житє, то з часом доробитесь чогось лїпшого і в десятеро більше. Отже запамятайте собі добре мої слова... і се сказавши, старий віддав Богу духа.

Поховавши батька, сини зійшлись усї три в хату тай старші кажуть Омелянови дурному:

„Слухай брате! ми порадимось заробляти тими грішми, що лишив нам кождому батько, тож щоб нам лїпше йшло то ми й твої гроші беремо до себе. Не маєш чого трівожитись за них, бо ми, скоро лиш заробимо, сейчас тобі їх звернемо, і ще й в додатку привезено тобі гарного гостинця з торгу.

— Тількн, коли ми поїдемо з дому на довший час, то памятай, щобись наших жінок у всїм слухав,

що вони тобі прикажуть. Так наказавши старші брати дурному, виїхали. Він їм на се нічого не сказав, лишень поліз на темну піч; бо в той час вже добрий мороз потискав.

Лежить він собі так на печи та перевертається з боку на бік і думає собі, як то єму добре на теплій печи пробувати; аж тут чує кричать братові до него:

— Чуєш, дурний, пора по воду йти до річки...! Доки будеш паритись там на печи...!?

—О, я дурний з теплої печи злазити та по воду йти — відзиває ся з печи Омелько — як вам потрібно води то йди одна з другою та принеси собі.

— Не хочеш дурно йти, не ходи! — відповідають Омелянові братові сердито — але пожди! Нехайно брати повернуть то ані сотика з своїх гроший не зобачиш, як ми скажемо, що ти нас не слухав...

Зробилось Омелянови жаль за гріхами, встав одяг ся і пішов до річки по воду. Прийшов він до полонки; дивить ся: а там така величезна щука, що аж страх!...

Він став лишком підходити, підійшов: цап!... її за голову, тай на лід!... а щука до него каже:

— На що я тобі здалась, Омеляне, що ти мене зловив?...

Не муч мене, лишень пусти мене чимскорше у воду; а за се, що хочеш, дам тобі!...

— Е, — каже Омелян — що менї по тім, коли я в тій хвилї не придумаю, чого менї треба...

— Ну, то знаєш що, Омеляне, — каже єму щука — коли не хочеш того, то я зроблю так, що як лише що забажаєш, то зараз по твоїй думцї ста не ся. Їй Богу що так буде!..

—Добре! я на те пристаю, тілько хто знає, чи се буде правда? ти й одурити мене можеш?

— Ну то коли менї не віриш, — каже щука

— то спробуй: бажай що!

— Я хочу, щоб мої ось ті коновки пішли самі до дому — забажав Омелян.

— Ну то повтори-ж ось ті слова за мною — сказала вона:

По прошеню Омеляна
По щучиному розказаню
В тій хвилі з водою
Гоніть коновки до дому.

І ледво встиг повторити сї слова дурний із жарту, як в ту хвилю знеслись коновки і полетїли мов птиці до дому. А дурний тільки подивив ся на те, обернувсь до щуки тай питає:

— Але чи се завсїгди воно так буде?

— Буде, буде, лишень щоби на забув тих слів, відповіла щука і знов повторила йому попередні слова.

Тодї Омелян кинув щуку в полонку, а сам пішов собі за коновками. Коли входить в село а люди дивлять ся тай кажуть:

— Гей! а се що за чудо?! дивіть на коновки; йдуть самі а дурний тільки як пан йде собі за ними?

І так коновки перейшли улицю, звернули у свої ворота, а далї до хати і тут самі стали, де було потрібно. А дурний розібравсь зараз та не кажучи нїчого поліз чим скорше на пїч, де й захропів на цїлу хату.

На другий день дурний Омелян як виліз на пїч то так лежав собі позїхаючи, аж знов братові стали сварити на него:

— Ану дурний! можебп підвів ся вже раз з тої печи та пішов у лїс по дрова, бо бач який холод стає в хатї!?

— Як вам холодно — каже дурний — то йдїть собі тай принесїть дров, бо менї на печи тепло й без дров.

Ті, почувши те, стали лякати його, що скажуть братам, то вони гроший єму не віддадуть. Омелян справді злякав ся того, і рад не рад, мусів злазити з теплої печи. Злїз, поїв собі доволї, взяв мотузок, сокиру, витяг з під шопи сани, сїв на них тай кричить, щоб братові ворота йому отворили. Ті вийшли, глянули, що він на санях сидить, а коний не запряг; стали з него сьміятись на всю губу. Але як він став верещати то вони мусїли ворота отворити, а він став промовляти:

По прошеню Омеляна
По щучиному розказаню,
Їдьте сани без коний
У лїс по дрова!

І на превелике диво цїлому селу, сани помчали мов куля у лїс по дрова.

Приїхавши дурний у лїс, злїз з саний і приказав, щоб сокира сама нарубала добрих дров та щоб ті самі на сани поскладались і вернули до дому. Як приказав, то так і сталось, за хвилю вже сани повні дров з Омеляном гнали швидко до дому.

О тій Омеляновій їздї рознеслась внедовзї чутка по цїлій околицї, і всї подивляли таке Омеля нове невидане передтим нїколи чудо, а навіть та чутка донеслась у столицю до самого царя і царицї.

Цар, учувши те, сейчас післав від себе післанця, щоб той конче вишукав дурного Омеляна та припровадив єго до царя.

Поїхав царський післанець. став питати, допитавсь до дурного тай сказав єму, що цар бажає єго бачити. Але Омелян не хотїв з печи злазити, лишень відповів післанцеви рішучо, що єму не хоче ся кидати теплої печи. Тодї став післанець єго просити, а далї закликав собі жовнїрів до помочи, щоб ті помогли взяти дурного силою.

Побачивши се дурний, зараз забажав, щоб

дубчак гнучкий погуляв трохи по спинї післанця і жовнїрів; що і сталось.

Післанець потім вернув до царя і плачучи розказав цареви о всїм. Тодї цар, не думаючи довго, післав другого післанця, сильнїйшого і розумнїйшого від попереднього.

Той як їхав до Омеляна, накупив богато всїляких ласощів і входячи в Омелянову хату, промовив:

— Сам цар мене до тебе, Омеляне, посплає, щобп сейчас їхав до него. Ось тобі від него ласощі.

— Ласощі возьму — каже дурний — але з печи анї кроку не зроблю, бо тут менї і так дуже тепло і добре.

— Е, дурний ти — відповідає післанець — в царя далеко теплїйше і лїпше жити, як тут.

— Ну, коли се ти правду кажеш — говорить сьміючись дурний — тож їдь собі вперед, а я зараз за тобою також поїду!

Почувши се післанець, виїхав собі вперед. А Омелян тимчасом злїз з печи, взяв на себе свою баранкову витерту шапку, попоїв добре, сїв опять на піч тай промовив:

Ану піч тепленька
По прошеню Омеляна
По щучиному розказаню
Виїжджай з хати хутенько!...
Просто у дорогу тую,
Гень у столицю царскую
Гень до царского двора
До самїського царя!...

І в ту хвилю хата затріщала, піч заторохкотїла і вийшовши з Омеляном з хати, помчала у воздусї наче стріла, просто у царску столицю, ще й післанця випередила.

За хвилю Омелян з своєю печию вже був у

царскім дворі. А цар з царицею, побачивши таке чудо, чимскорше вибігли на двір та давай дивити ся; він вже був догадав ся, що дурний Омелян їде. А Омелян, їдучи в той час поволи, став числити у палаті царскій вікна, котрих там Бог знає кілько було.

Коли він так числить вікна, аж тут в однім вікні побачив дуже гарну молоду царівну з рожевим личком та веселою усьмішкою на устах. І вона єму вельми сподобалась, так що сейчас її полюбив, і чуючи в собі велику любов до неї, промовив:

По прошеню Омеляна
По щучиному розказаню,
Най царівна мя кохає.

Та, глянувши на Омеляна, в тій хвилї дуже в ньому закохалась.

Від того часу богато часу уплинуло. Омелянови жилось щасливо, але в царя було велике нещастє. Ясноока царівна дуже залюбилась у дурному і плачучи благала царя і царицю, щоб вони Омеля на женили з нею.

Цар з разу думав, що вона потужить трохи тай забуде за дурного, але коли далї побачив, що вона все ще не забуває, післав чим скорійше по Омеляна післанця, щоб сейчас прибув до царя.

Ще не розвиднїлось, лишень стало ледви на сьвіт займатись, як післанець царский прибув у те село, де жив Омелян. Прїхавши післанець в село, зараз призвав до себе війта, та наказав єму, щоб той прикликав дурного до себе, та щоб добре нагодував єго та напоїв, а коли дурний засне, то щоб у ту хвилю дав о тім знати післанцеви.

Як було приказано, так війт й усе сповнив; в недовзї потім, наївшись та напившись, дурний заспав без памяти. Тодї війт дав знати о тім післан-

цеви і той приїхав, взяв його на свого коня і поїхав швидко з ним до царя.

Коли дурний приїхав з посланцем, казав цар зараз єго спячого і дочку заднити у велику бочку, обляти смолою і кинути з ними в море.

Филя морска почала перекидати бочку з одної сторони у другу, то в діл то в гору, а молода царівна плакала гірко, очікуючи смерти. Нарешті пробудив ся Омелян тай каже:

—Гей! а то-ж де я?... де моя піч тепла?

— Та ту у бочці зо мною — каже йому плачучи царівна.

— Ти-ж хто — питає її дурний.

— То я дочка царска — відповіла вона і стала оповідати о всім, як вони тут у бочці взялись; і при тім стала його просити, щоб він зробив так, щоб увільнитись із тої темної бочки.

Омелян зразу не хотів, бо казав, що єму і тут добре, але коли вона стала гірше плакати, єму зробилось єї жаль і він сказав, щоб бочка зараз була на сухім березі, щоб там розсипалась, а вони вийшли з неї. І ледво скінчив говорити, як вони з бочкою були вже на сухім березі, де вона розсипалась, а вони вийшли та пішли собі островом.

Йдуть вони так островом, а там так гарно, що аж ну! Всюди зелено, мило, тепло, всілякі цьвіти цвитуть. От і царівна, любуючись красотою острова, каже:

— Милий Омеляне! постарай ся, щоб ми мали де мешкати, бо-ж годі бути під голим небом.

Омелян не сказав їй на те нічого, лишень подумав трохи, а потім забажав, щоб на тім місци, де вони стоять, у ту хвилю стала кришталева палата а в ній все, що повинно бути: всілякі меблі, убори і царска служба на услуги Омеляна і царівної. Відтак забажав, щоб від палати був міст теж кришталевий через цїле море.

Як забажав, так і сталось. В одній хвилі красувалась вже серед острова пишна палата кришта елва, а від неї через море аж до царя тягнув ся та кий-же міст. Входить Омелян у покої, а там слуги, жовнїрі, князї і бояри; так і кланяють ся єму.

Роздивив ся Омелян та бачить, що він дуже дурний, дурнїйший навіть від слуги свого, забажав отже бути розумнїйшим від усїх на сьвітї. І в ту хвилю став він вельми розумним, дуже гарним, у дорогім царскім убраню, що було золоте і срібне.

Тодї він післав послів до царя, щоб він прнїхав до него на великий пир. Коли цар побачив чужого і так богато убраного посла, став питати, від якого се він царя. Той відповів, що не знає сам, та став просити, щоб цар із цїлим своїм двором поїхав кришталевим мостом на пир.

Виїздить цар із своєї палати, аж тут справдї кришталевий міст. Цар став любуватись его красотою і вкінци прнїхав до Омелянової палати. Тут его слуги радо майже на руках занесли і посадили за стіл, почім почавсь величавий та веселий пир.

Коли став кінчитись пир, пристушив Омелян до царя тай каже:

—Тому тиждень як раз царю, як ти у своїм містї без милосердя казав задшити у бочку свою єдину дочку з дурним Омеляном, почім після твого приказу були вони кинені у глубоке море. Отже тим Омеляном є я сам!

Учувши се цар, вельми налякав ся із цїлим своїм двором, а Омелян привів зараз перед него його дочку, царівну. Цар, побачивши її, заплакав з радости та признаючись до вини, назвав Омеляна своїм зятем.

Князь Данило = Говорило.

—«о»—

Було то дуже давно.

Жила собі вдова, княгиня, з двома малими дї точками, з синком та донькою. Трафилось одного разу, що до княгинї була зайшла стара, престарез на відьма. Увійшовши до княгинї в палати та поба чивши двоє єї гарних дїточок, стала перед княгинею хвалити їх та всїляко вихвалювати; а вкінци підійшла близше до княгинї і подаючи їй золотий перстень, промовила:

— Сей перстень, яснїйша княгине, надінь сво му синкови на пальчик; а коли буде єго він завсїгди носити, то буде дуже богатий і щасливий. Коли-ж синок дійде до парубочого росту, та захоче одружити ся, то на котрої дівчини палець сей перстень пристане, то з тою нехай женить ся, а певно не пожалує того. — Се сказавши відьма вийшла.

Минуло потім кілька лїт, як одного разу захорувала княгиня смертельно і перед смертию, призвавши до себе сина і подаючи єму золотий перстень, промовила:

—Ось маєш, мій сину, сей перстень, надінь єго на свій палець і ніколи не знимай. Хиба тоді, як схочеш женити ся, знимеш єго і спробуєш, чи пристане тій до пальця, з котрою забажаєш оженити ся. Отже дотп не женись, поки не найдеш такої, щоб сей перстень пристав їй на палець. Сказавши се княгиня, вмерла.

Нарештї син став виростати і виріс на гарно го юнака, та забажав женити ся, примірюючи кож дій гарній дівчинї свій перстень до пальця. Ходив він, де кільки знав, з'їздив майже увесь сьвіт; а такої годї було найти, щоб як раз пристав до єї пальця єго перстень. Не найшовши такої, вернув він засумований до дому та задумав ся.

Побачила сестра єго засумованого, стала ви питувати ся, що єму бракує? Він зітхнувши тяжко, оповів їй о всїм. Тодї вона сказала, щоб він дав їй той перстень чарівний спробувати на палець. Він дав. Вона надїла, і перстень як раз пристав до єї пальця. Брат як се побачив, то аж підскочив з радости.

— Ох! сестро! — скрикнув він — ти моєю жінкою маєш бути! і се мусить конче сповнитись!..

Учувши вона се, стала з страхом говорити братови, що се так не повинно бути, що Бог так не приказує. Але все нїчого не помагало. Брат мов навіжений жадав конче, щоб вона таки конче була єго жінкою, і то в як найкоротшім часї!

Видячи, що нїчого єму не поможе, заплакала сестра гірко, вийшла з хати та сїла засмутившись на рундуцї.

Коли так сидїла вона, станули перед нею дві старі бабусї і кажуть:

— Не сумуй, голубонько сиза... Не сумуй, перепілонько дорога, тільки ось що зроби: Піди в свою сьвітлицю, та там з чогонебудь зроби чотири зазулї, і кожду постав в оден кутик сьвітлицї, а сама замкнись і сиди. Колиж брат буде кликати тебе до шлюбу, то відповідай, що зараз вийдеш... — се сказавши старі баби зникли.

Княгиня зробила так, як вони сказали; сїла тай сидить собі, аж тут брат вже гукає на ню, щоб йшла до церкви. А вона відповідає:

—Я, братку, зараз, лишень чобітка надїну на

ногу... — і як се вона вимовила, то у всіх чотирох кутках закували зазулі, наче живі:

„Куку, куку, князь Данило!
Куку, куку, Говорило!
Брат сестру бере,
У церкву зове;
Земле розступись!
Сестро провались!"

І земля під сестрою стала розступати ся і киягиня вже по пояс стояла в землі, а тут знов брат став гукати на ню: а вона сказала, що лиш сережки надіне той піде. А зазулі знов:

„Куку, куку, князь Данило!
Куку, куку, Говорило!
Брат сестру бере,
У церкву зове;
Земле розступись!
Сестро провались!"

Скінчили се зазулі, а сестри вже й невидко стало цілком увійшла у землю. Тоді брат став в тре те гукати на ню та дальше в четверте і пяте; а коли вона не відзивалась, він кинувсь з лютостию до дверий. Замки відскочили, а він побачив, що нема у сьвітлиці ані живої душі, лишень зроблені зазулі стояли в кутках та кували ту саму пісню, що й передтим.

А сестра тимчасом зайшла у підземний сьвіт, і найшовши тут стежку пустилась по ній йти. Кочій нозі стоїть хатина, та обертає ся кругом себе. От вона сказала тій хатині, щоб хатина до неї обернулась дверми, та щоб стала. Хатина обернулась та стала, а сестра увійшла в хату. Дивить ся, лиж дивить ся, а при дорозі у темнім лісі на куряа там сидить тож така як вона молода та гарна дівчина і гафтує килими золотом. Вона підійшла

—Ох! а тиж за чим сюда, сестро люба, прийшла? Тут живе страшна та дуже сердита відьма, вона леда хвиля надлетить; де-ж ти заховаєш ся?

Учувши те сестра, налякалась немало, але видячи, що нема де заховатись, сїла біля неї і стали обидві разом гафтувати.

Коли вони так вишивають — чують: став дуже лїс шуміти. Тодї та підземна догадала ся, що се летить відьма, вивернула до гори голкою, а потім встромила її у мітлу, і сестра перекинулась мітлою, котру дївчина швидко понесла і поставила в запічок.

Прилїтає у хату відьма і роззявивши рот, ста ла нюхати по хатї:

— Ху-ху-ху! моя голубонько, не здуриш мене. В хатї чути руску душу!

— Де там — каже дївчина — тут якісь подорожні вступали води напити ся.

— Ну, то як на другий раз хто вступить або прийде, то памятай, щоби єго з хати не пустила, поки я не прийду!... — і се сказавши, відьма полетїла з хати.

Потім стали вони знов обидві гафтувати; коли знов надлетїла відьма; так само й тепер удалась дївчинї штука, збрехати перед нею як і перше.

Аж третим разом влетїла відьма несподївано так, що дївчата, гафтуючи, несчулись навіть, звід киль вона так несподївано взялась.

— Ху, ху-ху-ху! — влетївши в хату, стала відьма вітрити — аж тепер напевно чую в хатї руску душу і то ще дївчачу!

— Хибаж не бачиш? — вказуючи на сестру, відповіла дївчина — ось гостя маємо — а сестра побачивши відьму страшну, мало не вмерла із страху.

— Ну і чого-ж сидите, заложивши руки!? —

стала відьма кричати — сейчас підіть — наносіть дров, та затопіть в печи, щоб аж червона була!...

Дівчата зараз кинулись, принесли дров і як стали топити в печи, то піч аж червона стала. Тоді відьма взяла лопату, тай сказала княжній, щоб та сіла. Та сіла на лопату, а відьма піднесла її, та хотіла в піч всадити. А вона зачепила ногою в при пічок, буцім то нехотячи, і відьма не могла далі її саджати. Тоді стала сварити на княжну, щоб сіла добре, так як має бути. Княжна сіла ліпше, але коли відьма піднесла її, то вона знов буцім нехотячи зачепила ногою у припічок.

— Що за нужда з твоїми жартами! — крикнула на княжну відьма — чом не сидиш так, як треба?!...

— Покажіть менї, бо я не знаю як сідати, як ви сідаєте, то я так сяду...

І відьма, не думаючи довго, сіла на лопату, тай обертаючись до дівчат, каже:

—Ось дивись, як я сиджу!...

Відтак стала вона поправлятись, сидячи на лопатї, ноги витягнула; а дівчата швидко за лопату, та відьму в піч з лопати. Зараз чимскорше заткали засувою піч, залїпили глиною, підперли камінюками, а самі чимскорше вийшли, забираючи з собою чарівну відьмину щітку, гребінь, та недогафтований килим.

Пішли дівчата, йдуть та йдуть, коли оглядать ся, а відьма гонить що сили за ними, аж піна її валить з рота. Тут вони скрутились, сюди-не-туди, що їм починати з собою. І кинули дівчата позад себе щітку, і в ту хвилю випосла висока та густа тростина за ними. Відьма в одну хвилю зібрала своїми кіхтями острими тростину і гнала далі за ними. Тоді вони кинули за себе гребінь і за ними став густий темний дубовий лїс. Відьма стала виривати дуби із корінєм, прорвала собі дорогу і знов пігналась доганяти їх. А дівчата вкінци кину

ли поза себе гафтований золотом килим, і потекла в ту хвилю широчезна річка огняна, з котрої полу мінь бухала аж під самі хмари. Видячи те розлюче на відьма. стала зноситись по над поломінь, але не могна, й тут в огни зотлїла.

Відтак як побачили дівчата, що відьма вже не здоганяє їх, пустили ся йти далї; коли дивлять ся, а вони у прегарнім якімсь садї. Тут вони сїли на камінну лавочку, що стояла під роскішним гарним деревом і стали відпочивати. Побачив їх в саду слуга князя Данила-Говорила, до котрого належав сей сад і зараз доніс єму, що в саду звідкись взяли ся дві дуже гарні і подібні до себе дівчини, а одна з них мабуть єго сестра.

Тодї князь казав закликати дівчат до себе. І справдї, коли вони прийшли, він догадавсь, що з них одна мусить бути єго сестрою, але не пізнати котра? Питає ся проте слуги, яким би чином се пізнати, котра є дїйсно єго сестрою. Слуга єму каже:

— Колп, князю, хочеш пізнати свою сестру, то зроби ось що: возьми пухир і наповни сьвіжою кровю, та привяжи собі під паху. А я буцїм розлючу ся і кину ся на тебе з мечем, щоб тебе убити і розітну під пахою пухир; тодї сейчас сестру пізнаєш.

Як слуга порадив, так князь й зробив. Привязав із сьвіжою кровю пухир під паху, а слуга буцїм кинувсь на него з мечем; бризнула кров з пухира, і сестра кинулась з плачем єго ратувати.

Тодї він кинув ся в обіймп сестри і, плачучи з радости, став її цїлувати, а вона єго. Потім на другий день, він видав свою сестру за дуже богато го князя, а сам оженив ся з тою посестрою дівчиною, бо перстень як раз пристав на єї біленький пальчик.

—«o»—

Нові збірники ріжних танців.

1. НОВИЙ ЗБІРНИК 65 РІЖНИХ ТАНЦІВ, українських і других націй, як українські козачки, польки, танці російські, єврейські, болгарські, мадярські чардаші і много инших — на скрипку, мандоліну, корнет і кларнет. — Ціна 60ц

2. ЧУДОВИЙ ЗБІРНИК 300 КАВАЛКІВ РІЖНОРОДНИХ ПІСЕНЬ І ТАНЦІВ українських і других націй, як польки, коломийки, вальці, танці польські, єврейські, болгарські, румунські, мадяроські, угорські чардаші і много инших — на скрипку, корнет, мандоліну і кларнет. — Ціна 1.60

ДО НАБУТЯ Є ТАКОЖ:

М. КРОПИВНИЦЬКИЙ.

„Де ти бродиш моя доле“

Дует для тенора і баритона з акомпліяментом пяна.
У великім форматі. — Ціна 40ц

Ф. КОЛЕССА.

„ВУЛИЦЯ“

на хор мішаний, мужеський і сольо.
У великім форматі. — Ціна 75ц

Наша Дума.

Українсько-Руські народні пісні для хору.
Накладом Руської Книгарні. — Ціна 1.50

Школа на скрипку

Самоучитель в українській мові. Найлекший спосіб вивчити ся самому грати на скрипці без помочи учителя. — Ціна .. 1.50

RUSKA KNYHARNIA
848-850 Main St. Winnipeg, Man.

Образи народні.

Нераз вже були на Україні образи українські і картки, але не було ще таких, які власне тепер можна набути

В РУСЬКІЙ КНИГАРНІ.

Гляньмо наперед на образи!

Се два прекрасні, великі образи: ПЕРШИЙ — се славний малюнок українського артиста-маляра п. Івасюка:

ВЇЗД БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДО КИЄВА;

а ДРУГИЙ — се славний малюнок українського артиста-маляра п. Красїцького:

За тими обома образами великий попит був не лише в старім краю, але і в Канаді, і в Америці, одначе тепер з причини війни тяжко їх спровадити зі старого краю. Та удало ся українському Бюрови в першій американській фірмі в Ню Йорку виконати пречудні репродукції тих образів у такій великости як були в старім краю на найлїпшім, тривкім, картоновім папери. Репродукції виконано так званим »сьвітло-друком«, що виглядають наче оригінали.

ВЕЛИЧИНА ОБРАЗІВ ТАКА: високі на 28 цалїв, а довгі на 22 цалї.

ЦІНА (ВЖЕ З ПЕРЕСИЛКОЮ) ЗА ОДИН ОБРАЗ $1.50; ЗА ДВА ОБРАЗИ $2.50.

Сї образи можуть бути прикрасою галь і приватних кімнат. Надають ся навіть до прикрас галь підчас концертів і сьвят Шевченківських.

Тарас Шевченко	50ц.
Іван Франко	50ц.
Богдан Хмельницький	50ц.
Іван Котляревський	50ц.
Михайло Павлик	50ц.
Михайло Павлик	50ц.
Найбільші Сини України	25ц.
Мирослав Січинський	25ц.

Ruska Knyharnia

848-850 Main St. Winnipeg, Man.

СЬПІВАННИКИ

НАКЛАДОМ РУСЬКОІ КНИГАРНІ
і инших видавництв.

Наша Дума

Українсько-Руські народні пісні. Зібрав і для хору уложив **Філярет Колесса.**

Наша Дума містить майже виключно українсько-руські народні пісні т. є. такі, що їх складає і співає сам народ. Се заразом перша збірка народних пісень в чотироголоснім хоровім укладі. Ціллю сього видання — як зазначує композитор — є подати укр. співучим кружкам свіжий а до того питомий корм, щоби наші співаки через свою рідну пісню підносили народного духа і помогли зрозуміти та оцінити широким масам нашого укр. громадянства велику вагу і красу народних пісень.

Наша Дума ділить ся на дві головні части: І. мішані хори, ІІ. мужеські хори. Кожда часть обнимає 25 пісень на чотири голоси. Поодинокі пісні сеї збірки, споріднені з собою тонаціями лучать ся в малі ґрупи так, що можна їх співати разом мов малі вязанки пісень. Ґрупи сї зазначив композитор у змісті скобками.

Всїм укр. драматичним а взагалї всїм укр. співучим кружкам поручаємо сей збірник горячо. — Ціна..... $1.50.

Найкрасші народні дївочі пісні..... 25 ц
Збірник народних пісень і дум..... 30 ц
Пісні про Канаду і Австрію..... 40 ц
Коломийки, Думки, Шумки..... 15 ц
Збірник найкрасших українських пісень..... 25 ц
Новий збірник народних пісень, дум, думок, коломийок і пісень весїльних ..... 25 ц
Сїчовий Співанник. — Ціна..... 25ц.
Український співаник, 176 сторін..... 40 ц
Робітничі пісні, (всї старокраєві)..... 25 ц
Пісні Рекрутські до маршу на ногу і пісні жартобливі.... 20 ц

КВАРТЕТИ

Українських Народних Пісень на мішаний хор. — Зібрав і обробив О. В. Стех, ч. св. В В се є одиноке українське видане.. 50ц

RUSKA KNYHARNIA

848—854 Main St. **Winnipe**

Про полові справи.

Книжочка лїкарська котру кождий повинен перечитати і научити ся дечого пожиточного для свого житя. — Ся книжка кождому придатна. — Ціна..... 30ц

Порадник Лїкарський. — Ціна..... 20ц

З Житя Первісного Чоловіка і Сучасних Дикунів. — В. Лупкевич. — Переклала Олена Охримович-Залїзнякова. — З 23 рисунками в текстї.

Вже сам заголовок книжки каже сподївати ся, що говорить ся там про дуже цїкаві річи, бо і хтож не цїкавий знати, як жили наші прародичі або й теперішні дикі люди, про яких такі дава кождий чує ще в дитинствї. Книжочка поділена на трийцять розділів, а в кождім з них говорить ся про якусь иншу сторону житя наших поселенців або теперішних дикунів. До кождого розділу додано кілька образків, які поясняють ще лїпше то, що написане. — Ціна 25ц

Житє. — Написав Гнат Хоткевич.

Книжочка не велика, написана однак дуже цїкаво і легко. — Що таке житє? Питанє легке а так трудно на него відповісти. А преціньнема місця на земли, де би не було рїякого житя. Чи підете на далеку північ, в царство вічних снїгів та ледів, чи до згорілих під сонцем пустинь полудня, де на тисячі миль нема каплї води, чи підіймете ся на високі, найвисші на земли гори, чи спустите ся на яку тілько можливо глубину — всюда знайдете житє. — Питанє: що таке житє? — Ціна..... 15ц

Поміж Землею а Небом. — Написав Микола Чайковський. Автор приступно розвідує про найважнїйший здобуток людського розуму, про завойованє людиною воздуха. На вступі дає загальні відносини про лїтанє взагалї: длячого одні сотворіня лїтають а другі нї, про воздух і воздушні тїла, як лїтають птиці, ріжні роди приладів до лїтаня. В кінци говорить про бальони і лїтаки себто машини до лїтаня. Численні ілюстрациї улекшують зрозуміне прочитаного. — Ціна..... 10ц

Важнїйші Права Канади. — Зібрані для українських фармерів і робітників. — Ціна..... 35ц

RUSKA KNYHARNIA
848-850 Main St. Winnipeg, Man.

„КОБЗАР“ Т. Г. Шевченка

Накладом Руської Книгарні вийшов КОБЗАР, передрук видання Тов. Просвіти у Львові.

»КОБЗАР« Т. Г. Шевченка. — Вага Шевченка і в історії українського і в історії загально людської думки безмірно велика. Він перший поставив українське письменство в рівень з письменством других народів і звернув на него увагу всего культурного світа; а виступивши борцем за права і волю пригнобленого люду, за правду і справедливість він своєю поезією прислужив ся і загально людському поступови. Вплив поезії Шевченка помітити можна і в чужих письменствах, а в своєму рідному він сплодив цілу школу письменників.

»Кобзар«. — 560 сторін з 53 гарними образками і портретом Т. Г. Шевченка в двох томах..... **$1.50**

в гарній оправі..... **$2.00**

Ілюстрована Шевченківська Бібліотека у 24-ох Книжках.

Хто любить поезії нашого великого поета Т. Г. Шевченка, нехай купить собі всі 24 тих гарних книжок за тані гроші а не пожалує. — Ціна..... **$1.50**

1. **Причина.** — З 2-ма малюнками і портретом
2. **Катерина.** — З 3-ма малюнками і портретом.
3. **Тополя.** — З 1-м малюнком і портретом.
4. **Гайдамаки.** — З 15-ма малюнками і портретом.
5. **Черниця Маряна.** — З 1-м малюнком і портретом.
6. Утоплена. — З 1-м малюнком і портретом.
7. Гамалія. — З 1-м малюнком і портретом.
8. Сова. — З 1-м малюнком і портретом.
9. Єретик або Іван Гус. — З 1-м малюнком і портретом.
10. Невольник. — З 2-ма малюнками і портретом.
11. Наймичка. — З 2-ма малюнками і портретом.
12. Відьма. — З 1-м малюнком і портретом.
13. Княжна. — З 1-м малюнком і портретом.
14. Москалева криниця. — З 1-м малюнком і портретом.
15. Варнак. — З 1-м малюнком і портретом.
16. Татарівна. — З 1-м малюнком і портретом.
17. Марина. — З 1-м малюнком і портретом.
18. Сотник. — З 1-м малюнком і портретом.
19. Петрусь. — З 1-м малюнком і портретом.
20. Тарасова ніч. — Іван Підкова. — Перебендя. — З 2-ма малюнками і портретом.
21. Русалка. — Як би тоб ідовело ся. — З 2. мал. і портр.
22. Назар Стодоля. — З 2-ма малюнками і портретом.
23. Збірник дрібних віршів. — З 7. малюнками і портретом.
24. Збірник дрібних віршів, про Україну та козацтво. — З 4-ма малюнками і портретом.

Ціна всіх 24-ох книжок лише..... **$1.50**

Портрети Т. Шевченка по..... 25ц., 50ц., і по **$1.00**

Візд Богдана Хмельницького до Київа..... **$1.00**

RUSKA KNYHARNIA

848-850 Main St. Winnipeg, Man.